

“We doen het met ze tweeën.”

Onderzoek naar de samenwerkingsrelatie tussen ouders met een kind van zeven of acht jaar.

Tiffany Smit – s1117973

Lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding

Project Leuker voor Later

Opdrachtgever: Jolien Grolleman

Modulecode: Kans 2

TPH48A-03 Proeve van Bekwaamheid

Begeleidend docent: Bertine Zech

Examinator: Henk Groenendijk

‘Door het inleveren van dit verslag verklaar ik dat het mijn eigen werk is.’

Voorwoord

Dit is een onderzoek naar de samenwerkingsrelatie tussen ouders met een kind van zeven of acht jaar. Het onderzoek is geschreven voor de proeve van bekwaamheid voor de opleiding Toegepaste Psychologie en voor het project Leuker voor Later van het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding.

Graag zou ik mijn begeleiders Bertine Zech en Floor Luijkx willen bedanken voor de goede begeleiding. Verder zou ik ook mijn opdrachtgever Jolien Grolleman willen bedanken voor de kans om het onderzoek uit te mogen voeren en voor de fijne begeleiding tijdens het proces. Verder ik zou graag de mensen willen bedanken die mij tijdens het proces hebben bijgestaan en geholpen.

Ik wens u veel leesplezier toe!

Samenvatting

Dit onderzoek gaat over de samenwerkingsrelatie tussen ouders met een kind van zeven of acht jaar. Het onderzoek wordt uitgevoerd voor het project Leuker voor Later van het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding. De onderzoeksvraag is *'Hoe is de samenwerkingsrelatie tussen ouders met een kind van zeven of acht jaar?'*

In de samenwerkingsrelatie tussen ouders is het belangrijk hoe ouders afspraken maken over opvoedkwesties, de taakverdeling, ondersteuning en hoe ouders gezamenlijk het gezin beheren. Het onderzoek is een kwalitatief onderzoek en maakt gebruik van half gestructureerde interviews met een topiclijst. Er zijn in totaal vijftien respondenten geïnterviewd waarvan vijf ouderparen en vijf moeders. De respondenten zijn uit longitudinaal onderzoek van Leuker voor Later. Na het interviewen zijn de gesprekken getranscribeerd en gecodeerd.

Uit het onderzoek is gebleken dat de helft van de ouders een gelijke taakverdeling ervaart en de andere helft een ongelijke taakverdeling ervaart. Vooral opvoedtaken zijn ongelijk verdeeld. Bijna alle ouders ondersteunen elkaar in de samenwerkingsrelatie met hun partner en zitten samen op een lijn. De communicatie verloopt volgens de ouders bij de helft positief en de andere helft negatief. De samenwerking en partnerrelatie wordt door het merendeel van de ouders als positief ervaren en gemiddeld beoordelen ouders hun samenwerkingsrelatie met een 7,7. Hierdoor kan worden geconcludeerd dat ouders met een kind van zeven of acht jaar een goede samenwerkingsrelatie ervaren. Wel missen alle ouders tijd samen en zou de communicatie beter kunnen. Daarnaast ervaren bijna alle ouders een negatieve werk-privébalans.

Dit onderzoek geeft een duidelijker beeld van het concept samenwerkingsrelatie en toont aan wat goed en minder goed gaat in de samenwerkingsrelatie. Inspelen op de minder goed lopende aspecten in de samenwerkingsrelatie kan toekomstige ouders met een kind van zeven of acht jaar helpen bij hun samenwerkingsrelatie. Voor vervolgonderzoeken is het belangrijk om de ouderparen apart van elkaar te interviewen, wat in dit onderzoek niet is gebeurd. Op deze manier kunnen ouders minder op elkaar afstemmen en kan dit beter zijn voor de validiteit, omdat er mogelijk minder sociaal wenselijk wordt geantwoord. Bovendien zou er in vervolgonderzoeken naar de samenwerkingsrelatie tussen ouders ook kunnen worden gekeken naar de andere levensfasen van de kinderen, omdat dit mogelijk andere resultaten oplevert en van invloed kan zijn op de resultaten uit dit onderzoek.

Er wordt aanbevolen om een workshop te maken voor ouders met een kind op de basisschool. Deze cursus is voor de ouders een opfrisser voor de samenwerkingsrelatie en focust zich voornamelijk op de communicatie en samenwerking tussen ouders. Verder kan het aspect omgaan met schermgebruik van het kind en het aspect plannen worden meegenomen, aangezien dit veelvoorkomende thema's zijn in het onderzoek. Daarnaast zouden er praatgroepen met ouders georganiseerd kunnen worden om over deze (opvoed)kwesties te praten.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Samenvatting	2
1. Inleiding	5
2. Theoretisch kader	7
2.1 Samenwerkingsrelatie	7
2.1.1 Opvoeding.....	8
2.1.2 Taakverdeling.....	9
2.1.3 Communicatie en ondersteuning	10
2.2 Ecologische model van Feinberg.....	11
2.2.1 Ouderschap	11
2.2.2 Partnerrelatie	12
2.2.3 Kenmerken van de kinderen	12
2.3 Samenvatting	13
3. Methode	14
3.1 Type onderzoek en steekproef	14
3.2 Dataverzamelmethode en data-analyse.....	14
3.3 Ethiek.....	15
4. Resultaten	16
4.1 Ouderschap.....	16
4.2 Werk-privébalans.....	16
4.3 Ouder wordend kind	17
4.4 Taakverdeling	18
4.5 Ondersteuning	19
4.6 Opvoeding	20
4.7 Communicatie	21
4.8 Partnerrelatie	22
4.9 Samenwerking.....	22
4.10 Samenwerkingsrelatie.....	23
5. Conclusie	24
6. Discussie	25
7. Aanbevelingen.....	27
8. Literatuurlijst	29
9. Bijlage.....	31
9.1 Uitnodigingsmail naar ouders	31
9.2 interviewinstructie.....	32
9.2.1 Introductie	32
9.2.2 Topiclijst	32

9.3 Ondertekend geheimhoudingsverklaring	34
9.4 Toestemmingsverklaring voor de ouders	36
9.5 Codeboom	38
9.6 Factsheet	53

1. Inleiding

Bij het krijgen van een kind hebben ouders te maken met een samenwerkingsrelatie met de partner. Wat is een samenwerkingsrelatie? En hoe ziet deze samenwerkingsrelatie eruit met een kind op de basisschool? Dit laatste is onderzocht. Met een samenwerkingsrelatie tussen ouders wordt bedoeld hoe het gezin gezamenlijk wordt beheerd, hoe de taken worden verdeeld onder de ouders, hoe de ouders afspraken maken over de ondersteuning naar elkaar bij het (individuele) ouderschap, de opvoeding van het kind en de onderlinge samenwerking (Parkes et al., 2019). Een goede samenwerkingsrelatie (*co-parenting*) is belangrijk, omdat het zorgt voor het verlagen van stress bij zowel het kind als de ouders (Gravesteyn, 2019; Nunes et al., 2021). Ook bij de ouders zelf zorgt een goede samenwerkingsrelatie voor minder stress als de taken tussen de ouders evenwichtig zijn verdeeld. Daarnaast wordt een goede samenwerkingsrelatie met ondersteuning, samenwerking en het op een lijn liggen van de partners, in verband gebracht met tevredenheid in het huwelijk. Met de komst van kinderen hebben ouders een nieuwe verantwoordelijkheid erbij naast de gebruikelijke verantwoordelijkheden zoals geldzaken, familieleden, werk of hun sociale leven.

Mensah en Kiernan (2009) hebben onderzoek gedaan naar de link tussen het mentale welzijn van de ouders, de sociaaleconomische middelen die de ouders tot hun beschikking hebben en de impact op de cognitieve en sociale ontwikkeling van het kind. Uit dit onderzoek blijkt dat wanneer ouders hoge psychologische stress ervaren, kinderen vervolgens minder presteren in de ontwikkeling op het gebied van communicatie, taal en wiskunde. Ook op het gebied van de persoonlijke, emotionele en sociale ontwikkeling, presteren de kinderen slechter in vergelijking met de kinderen van de ouders zonder psychologische stress. Opvallend is dat uit het onderzoek blijkt dat hoger opgeleide vrouwen minder psychologische stress ervaren dan vrouwen die lager opgeleid zijn. De psychologische stress lijkt vaak samen te hangen met het financiële aspect. Ruim 41 procent van de ouders met een lager inkomen ervaart psychologische stress in vergelijking met ruim elf procent van de ouders die een hoger inkomen hebben. Daarnaast is de psychologische stress hoger van samenwonende ouders dan van de ouders die samen zijn getrouwd. Zodra moeders hogere psychologische stress ervaren, presteren de kinderen lager in hun ontwikkeling dan kinderen waarvan de moeders lagere psychologische stress ervaren. De psychologische stress van vaders heeft in vergelijking met de psychologische stress van moeders minder impact op de ontwikkeling van het kind.

Het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding heeft als doel om het welzijn van ouders te vergroten en ouders te ondersteunen tijdens het ouderschap (Leuker voor Later, 2023). Bij het project Leuker voor Later wordt er onderzoek gedaan naar de ervaringen van ouders in het ouderschap. Zo wordt er gevraagd naar de ervaringen met de partnerrelatie, sociale omgeving en de taakverdeling. Het onderzoek loopt sinds 2015, waarbij ouders worden gevolgd vanaf de zwangerschap of geboorte van hun kind. Momenteel bevinden de gezinnen uit het onderzoek zich in de fase van de basisschool periode, waarbij de kinderen zeven of acht jaar zijn. Uit het gesprek met opdrachtgever Jolien Grolleman blijkt dat de respondenten voor het grootste gedeelte bestaan uit hoogopgeleide moeders die in de omgeving van Leiden wonen.

Het blijkt dat een goede samenwerkingsrelatie tussen ouders een grote invloed heeft op het welzijn van zowel ouder als kind, de opvoedvaardigheden van ouders en op de ontwikkeling van het kind (Gravesteyn, 2019). De samenwerkingsrelatie tussen ouders is relatief weinig tot niet onderzocht in Nederland. De huidige onderzoeken naar de samenwerkingsrelatie gaan vaak over de samenwerkingsrelatie in verband met scheidingen tussen ouders en niet over de samenwerkingsrelatie tussen niet-gescheiden ouders, terwijl de samenwerkingsrelatie ook van toepassing is bij niet-gescheiden ouders. In vergelijking met

Nederland is de samenwerkingsrelatie tussen ouders in het buitenland meer onderzocht. Op het gebied van interventies in de samenwerkingsrelatie tussen ouders is er de interventie Family Foundation uit de Verenigde Staten en de daarop gebaseerde cursus Ouderteam van het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding die inspeelt op de samenwerkingsrelatie tussen ouders. Beide interventies zijn preventief en richten zich op aankomende ouders en niet op ouders die kinderen op de basisschool hebben. De ouders die de interventie Family Foundation hebben gevolgd voelen zich later zelfverzekerder in hun ouderschap en voelen ze zich meer gesteund door hun partner (Gravesteijn, 2019). Ook zijn de ouders die de interventie hebben gevolgd geduldiger tegenover hun kinderen, stimuleren ze hun kinderen in hun zelfstandigheid en presteren hun kinderen later beter op school. Daarnaast blijkt de interventie ook invloed te hebben op het welzijn van de ouders. Zo voelen ouders die de interventie hebben gevolgd zich minder gestrest en depressief. Eerder is er bij Leuker voor Later onderzoek gedaan naar de partnersteun en de ouderschapsrelatie tijdens de zwangerschap en babytijd, maar er is nog geen onderzoek gedaan naar hoe de samenwerkingsrelatie is tussen ouders met kinderen in de basisschoolperiode.

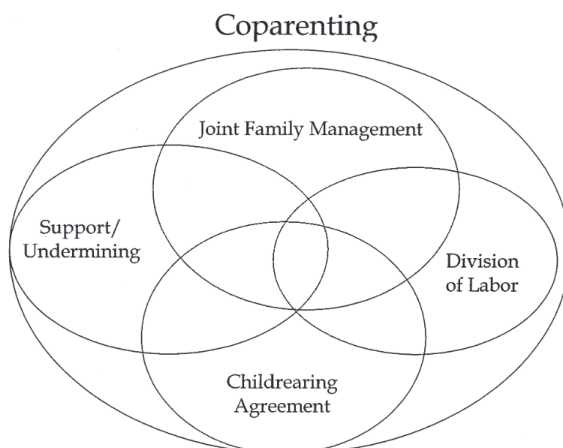
Tijdens deze afstudeeropdracht is er gekeken naar de samenwerkingsrelatie tussen ouders met een kind van zeven of acht jaar. Door te kijken naar de ervaringen en behoeften van de ouders op het gebied van de samenwerkingsrelatie, kan er in de samenwerkingsrelatie mogelijk meer ondersteuning komen voor ouders. Dit kan bijdragen aan het welzijn van ouders, omdat een goede samenwerkingsrelatie positief is voor het welzijn van zowel het kind als de ouder.

De onderzoeksvraag luidt als volgt 'Hoe is de samenwerkingsrelatie tussen ouders met een kind van zeven of acht jaar?'

2. Theoretisch kader

2.1 Samenwerkingsrelatie

Binnen de samenwerkingsrelatie tussen partners in het ouderschap zijn er vier onderdelen die belangrijk zijn, zoals weergegeven in figuur 1 (Parkes et al., 2019; Gravesteyn, 2019). Deze onderdelen zijn het maken van afspraken over opvoedkwesties (*childrearing agreement*), het maken van afspraken over de taakverdeling (*division of labor*), het maken van afspraken over ondersteuning (*support/undermining*) en het maken van afspraken over het gezamenlijk beheren van het gezin (*joint family management*). Met het maken van afspraken over opvoedkwesties wordt bedoeld in hoeverre ouders het met elkaar eens zijn over de opvoeding van hun kind (Feinberg et al., 2012). Als ouders het niet met elkaar eens zijn over hoe de opvoeding voor hun kind eruit zou moeten zien, groeit de kans dat er conflicten tussen de ouders ontstaan. Daarnaast zou er een relatie zijn tussen gedragsproblemen van kinderen in de voorschoolse en kleuterperiode, en ouders die het niet eens zijn met elkaar over de opvoeding (Parkes et al., 2019). Verder wordt met het maken van afspraken over de taakverdeling bedoeld hoe de ouders de taken onder elkaar verdelen en hier afspraken over maken. Met het maken van afspraken maken over de ondersteuning wordt bedoeld in hoeverre ouders elkaar ondersteunen, respecteren en erkennen in hun bijdrage en beslissingen in de samenwerkingsrelatie. Daarnaast wordt er met het maken van afspraken over het beheren van het gezin bedoeld hoe de ouders samenwerken en hoe ze hun kind daadwerkelijk grootbrengen.

Figuur 1 Model met belangrijke onderdelen in de samenwerkingsrelatie (coparenting) volgens Feinberg (2003).

Uit de resultaten van het onderzoek van Parkes et al. (2019) kwam naar voren dat hoe beter de partnersteun is in de relatie in de vroege kindertijd, des te minder er internaliserende problemen bij het kind aanwezig zijn in de schooltijd. Verder laten ze zien in hoeverre de samenwerkingsrelatie belangrijk is ten opzichte van het alleen inspelen op het ouderschap. Zo blijkt uit hun resultaten dat inspelen op de samenwerkingsrelatie veel belovend is, omdat het meer impact heeft op het gedrag van het kind vergeleken met het alleen inspelen op het ouderschap. Verder kwam uit het onderzoek naar voren dat zodra kinderen worden blootgesteld aan meningsverschillen of misvattingen in de samenwerkingsrelatie tussen ouders, dit ertoe kan leiden dat de ouders gedrag als agressie, woede en prikkelbaarheid goedkeuren tegenover hun kinderen. Als een kind ziet dat zijn of haar ouders meningsverschillen hebben met elkaar, kan het gebeuren dat het kind dit gaat zien als het juiste gedrag en vervolgens dit gedrag gaat overnemen. Daarnaast kunnen kinderen ook gedrag leren, zoals het niet na komen van afspraken of pesten. Dit zou voornamelijk kunnen komen wanneer er sprake is van een slechte samenwerking tussen ouders of het ondermijnen van elkaar in de samenwerkingsrelatie. Dit kan zorgen voor het leren van negatief gedrag aan het kind. Het onderzoek van Parkes et al. (2019) en Feinberg

(2003) laat het belang zien van de samenwerkingsrelatie tussen ouders. Tijdens de interviews zijn ook deze vier belangrijke onderdelen in de samenwerkingsrelatie besproken. In bijlage 9.2.2 is de topiclijst te vinden met daarin de onderwerpen die zijn uitgevraagd tijdens de interviews.

2.1.1 Opvoeding

Het doel van de opvoeding is om uiteindelijk het kind groot te brengen, zodat hij of zij kan meedoen in de samenleving (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). Onder de opvoeding valt het bieden van steun en het zorgen voor een beschermende omgeving. Ook is structuur of regelmaat belangrijk in de opvoeding van het kind. Daarnaast hoort bij de opvoeding ook het doorgeven van informatie en het aanleren van normen en waarden. Afspraken maken over de opvoeding is een onderdeel van de samenwerkingsrelatie (Parkes et al., 2019; Feinberg 2003). In figuur 1 is het model van Feinberg te vinden met de opvoeding als een onderdeel van de samenwerkingsrelatie.

Galinsky (Galinsky, 1981, geciteerd in Faan, 2010) heeft in haar onderzoek naar ouderschap onderscheid gemaakt tussen zes fasen van ouderschap waar ouders doorheen gaan bij de komst van het kind. De ouders in dit onderzoek met een kind van zeven of acht jaar zitten volgens Galinsky in de *integrative stage* dat plaatsvindt als het kind tussen de vier en twaalf jaar is. Tijdens deze fase moeten ouders hun kinderen motiveren en realistische doelen opstellen. Daarnaast is het volgens het onderzoek van Galinsky belangrijk dat ouders effectieve communicatieve vaardigheden ontwikkelen en zich autoritair opstellen tegenover hun kind. De kinderen in deze fase ontwikkelen meer sociale vaardigheden en zijn meer zelfvoorzienend vergeleken met toen ze jonger waren. Het idee achter de theorie van Galinsky is dat ouderschap zich ontwikkelt naar mate de kinderen groeien en wordt het perspectief van ouderschap vormgegeven door de interacties met hun kind. Zodra ouders zich bewust zijn van hun doelen en deze bereiken, zijn de ouders gelukkig en hebben ze het gevoel van voldoening. Zodra ouders zich hier niet van bewust zijn kunnen ze depressief, gestrest of gefrustreerd raken. Daarnaast heeft Diana Baumrind vier verschillende opvoedstijlen opgesteld (Baumrind, 1980, geciteerd in Feldman, 2018). Deze vier opvoedstijlen zijn *autoritair*, *permissief*, *autoritair* en *onverschillig*. Over het algemeen wisselen ouders tussen de vier verschillende opvoedstijlen. De opvoedstijlen verschillen van elkaar in de mate van het opstellen van begrenzingen aan het kind. Zo zijn er in de *autoritair* en *autoritaire* opvoedstijlen wel begrenzingen en bij de *permissieve* en *onverschillige* opvoedstijl niet of weinig. De *autoritaire* opvoedstijl is strenger en harder in vergelijking met de *autoritair* opvoedstijl in dat het ook het kind op een emotionele en liefdevolle manier ondersteunt. Daarnaast zijn ouders met een *autoritaire* opvoedstijl veeleisender tegenover hun kinderen vergeleken met de andere opvoedstijlen. Ook in de mate van aandacht geven aan het kind is er verschil tussen de opvoedstijlen. Zo wordt er in de *onverschillige* opvoedstijl weinig aandacht besteed aan het kind, omdat ouders met deze opvoedstijl vaker afstandelijker zijn tegenover het kind en zien het geven van de basisbehoeftes aan hun kind als de enige taak in de opvoeding. Ook in de *permissieve* opvoedstijl voelen ouders zich minder verantwoordelijk over de opvoeding van het kind geven hun kind vaak onduidelijke en onsamenvattende feedback.

De opvoedstijlen hebben mogelijk invloed op het maken van afspraken over de opvoeding. *Autoritaire* ouders hebben mogelijk meer aandacht voor het maken van afspraken over opvoedkwesties, bijvoorbeeld door de nadruk te leggen op de gestelde regels en het zorgen dat die regels worden nageleefd. Aan de andere kant leggen *autoritair* ouders in hun afspraken over de opvoedkwesties mogelijk meer de nadruk op hoe ze hun kind kunnen ondersteunen. Wanneer ouders niet op een lijn liggen met elkaar en niet dezelfde opvoeding en opvoedstijl hanteren, is de kans groot dat de samenwerkingsrelatie hieronder lijdt aangezien in dit geval de ouders elkaar

ondermijnen. Tijdens de interviews is er gesproken over het maken van afspraken over opvoedkwesties en de opvoeding. De ouders hebben het ook over hun manier van opvoeden besproken.

2.1.2 Taakverdeling

Zoals eerder in dit hoofdstuk is aangegeven, is de taakverdeling tussen ouders een onderdeel van de samenwerkingsrelatie. De taken binnen het huishouden zijn vaak zo verdeeld dat de mannen vaker het vuilnis buiten zetten en het huis en tuin onderhouden (Feldman, 2019). Ook brengen ze regelmatig de kinderen naar bed. Vrouwen doen vaker de boodschappen, koken, schoonmaken, opruimen, wassen en strijken. Met de komst van het kind wordt in de taak- en rolverdeling vaak geen tijd vrijgemaakt voor vrije tijd voor de ouders zelf, waarin ze zich kunnen concentreren op zichzelf (Gravesteyn, 2019). Dit kan ten koste gaan van het welzijn van de ouders, omdat ze zo niet een moment krijgen om hun rust te kunnen pakken. Ouders die naast de opvoedtaken ook werken, hebben hier vaak moeite mee. Daarnaast heeft de taakverdeling ook invloed op de tevredenheid in de partnerrelatie (Lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding, 2018). Van der Plas beschrijft in haar buffermodel vier kenmerken die samen een veerkrachtsysteem vormen die ouders beschermen in vervelende situaties (Pas, 2022). Een van die buffers genaamd *goede taakverdeling* gaat in op de taakverdeling en ondersteuning. De taakverdeling hoeft hierin niet eerlijk te zijn verdeeld, maar het is belangrijk dat de ouders zelf tevreden zijn met de taakverdeling. Bij ondersteuning kan er worden gedacht aan ondersteuning van de kinderopvang of het sociale netwerk van de ouders. Een sociaal netwerk is voor ouders niet alleen belangrijk voor ondersteuning, maar ook omdat het ouders de mogelijkheid geeft om tijd voor zichzelf in te plannen en om te kunnen sparren met anderen.

Op het gebied van opvoedingstaken tussen partners die evenveel werken zijn de taken van partners in de meeste gevallen gelijk verdeeld (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2015). Zo is spelen met de kinderen in ruim 84 procent van de gevallen gelijk verdeeld en de kinderen naar bed brengen is in ruim 71 procent gelijk verdeeld onder de partners. De kinderen aankleden is in ruim 53 procent van de gevallen gelijk verdeeld en in ruim 43 procent van de gevallen neemt meestal de moeder deze taak op zich. Het is bijna altijd de moeder die de meeste taken op zich neemt. Bijvoorbeeld als een kind ziek is, blijft 3,5 keer vaker de moeder thuis om voor het kind te zorgen dan de vader.

In de taakverdeling is ook de verdeling van werk een onderdeel, aangezien werk voor een andere werk-privébalans zorgt. Daarnaast beïnvloedt het hebben van een carrière welke afspraken de ouders met elkaar maken. Als de moeder bijvoorbeeld werkt en de vader thuis is, kan de vader bijvoorbeeld die dag meer taken op zich nemen. Wanneer het kind is geboren verandert de werkweek vooral in het geval van de vrouwen (CBS, 2022). Er is ook gekeken naar het perfecte aantal werkdagen onder de Nederlandse bevolking. Voor moeders met een kind tussen de vier en twaalf jaar wordt drie of vier dagen gezien als de perfecte werkweek, terwijl dit voor vaders vier of vijf dagen is (CBS, 2022). 41 procent van de Nederlands bevolking is van mening dat het werk en de zorg van de kinderen gelijk zijn verdeeld onder mannen en vrouwen. In realiteit is in 48 procent van de gevallen het zo verdeeld dat de man meer werkt en de vrouw meer zorgt voor de kinderen. In negen procent van de gevallen is het aandeel in werk en zorg voor het kind gelijk verdeeld onder de ouders. Dit is opvallend, aangezien dit zou betekenen dat ouders graag zouden willen dat werk en de zorg voor het kind gelijk is verdeeld onder man en vrouw, terwijl dit in de realiteit niet het geval is (CBS, 2022). Wel blijkt dat wanneer de man en vrouw evenveel werken, de vrouw meer tijd besteedt aan de verzorging van het kind dan de man (Feldman, 2019). In vergelijking met vroeger brengen mannen vandaag de dag wel meer tijd door met hun kinderen. Als er wordt

gekeken naar het evenwicht tussen het werk en privé van werkende ouders, zijn er ook verschillen te vinden tussen de man en vrouw. Van de ouders met een kind van onder de twaalf jaar die voltijd werken, geeft twintig procent van de vrouwen aan zich uit balans te voelen in hun werk-privébalans terwijl dit bij mannen ruim twaalf procent is. Mannen geven aan minder uit evenwicht te raken in hun werk-privébalans. Net als bij de taakverdeling zijn er verschillen te zien tussen de mannen en vrouwen. In de interviews waren deze verschillen ook te zien. Verder is er in de interviews gevraagd naar het werk-privébalans en de invloed hiervan op de samenwerkingsrelatie.

2.1.3 Communicatie en ondersteuning

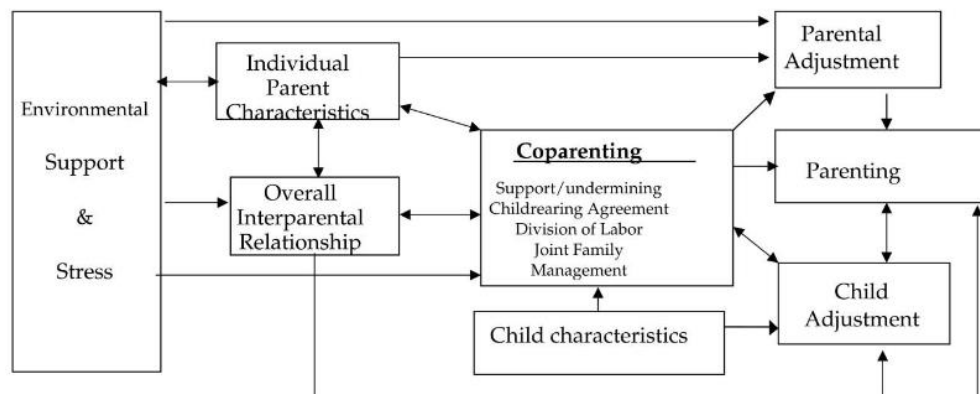
Onder de vier belangrijke onderdelen van de samenwerkingsrelatie is het maken van afspraken, het samenwerken en het gezamenlijk beheren van het gezin belangrijk (Parkes et al., 2019). Communicatie is hierin een belangrijk aspect. In het boek *The Science of Intimate Relationships* (Fletcher et al., 2019) worden twee communicatiemodellen benoemd die uitleg geven over manieren van communiceren tussen partners bij problemen. Deze modellen zijn het *honest communication model* en het *good managementmodel*. Het *honest communication model* suggereert dat koppels, op een tactvolle manier, alle negatieve gedachten en gevoelens delen met elkaar en dat het probleem op een directe manier wordt opgelost. Het idee achter dit model is dat wanneer alle negatieve aspecten niet met elkaar worden gedeeld, dit bij de partner blijft hangen en uiteindelijk de relatie aantast. Het *good managementmodel* suggereert dat het vervelende gevolgen kan hebben door alle negatieve gedachten en gevoelens met elkaar te delen. Het idee achter dit model is dat koppels moeten accepteren dat sommige problemen niet kunnen worden opgelost. Koppels die het *good managementmodel* volgen zien goede communicatievaardigheden als het sluiten van een compromis, aanpassingsvermogen en beheersing. Aan de andere kant hebben beide modellen positieve en negatieve punten, wat het ene model niet beter maakt dan de ander.

Naast manieren van communiceren zijn er ook meerdere manieren hoe partners elkaar kunnen steunen. In het onderzoek van Parkes et al. (2019) is het steunen van de partner van invloed op de samenwerkingsrelatie. In figuur 1 is te zien dat het ondersteunen of ondermijnen van de partner wordt gezien als een onderdeel van de samenwerkingsrelatie. Door Fletcher et al. (2019) worden er drie soorten van ondersteuning genoemd. Zo is er *nurturant support* waarbij de partner zonder direct het probleem op te lossen, toch probeert hun partner te steunen en gerust te stellen (Fletcher et al., 2019). Zo uiten ze hun liefde, speken ze hun zorgen uit en bieden ze emotionele steun. Daarnaast is er ook *action-facilitating support* waarbij de partner wel direct het probleem probeert op te lossen. Dit doen ze bijvoorbeeld door advies of informatie te geven of door het aanbieden van benodigde middelen en door aan de slag te gaan met het probleem of de stress hiervan. Als laatste is er ook *negative support*, waarbij de partner kritiek geeft of de partner de schuld geeft van de situatie. Ook kan de partner opeisen hun eigen aanpak te gebruiken bij de probleemsituatie.

In dit onderzoek is er ook gekeken naar hoe de ouders met elkaar communiceren en hoe ze elkaar ondersteunen, omdat dit een belangrijk aspect is van de samenwerkingsrelatie. De communicatiemodellen en de manieren van ondersteuning uit Fletcher et al. (2019) zijn tijdens de interviews in gedachten gehouden door bijvoorbeeld in te gaan op de specifieke aspecten van de communicatiemodellen en de manieren van ondersteuning. Zo hebben de ouders tijdens de interviews aangegeven hoe de partners elkaar ondersteunen, hoe de communicatie verloopt en hoe ze probleemsituaties aanpakken.

Bijlage 9.2.2 bevat de topiclijst met de onderwerpen taakverdeling tussen de ouders, communicatie, ondersteuning, opvoeding en samenwerking op de ouderlijke werkvloer.

In figuur 2 is het ecologische model van Feinberg (2003) weergegeven. In dit model zijn factoren te zien die invloed hebben op de samenwerkingsrelatie. De karaktereigenschappen (*individual parent characteristics*), het aanpassingsvermogen van de ouders (*parental adjustment*) en de algehele relatie van de ouders (*overall interparental relationship*) worden weergegeven als factoren die van invloed zijn op de samenwerkingsrelatie. In de interviews komen deze karaktereigenschappen van de ouders terug en de invloed die het heeft op hun relatie. Als een moeder gestructureerd is en een vader flexibel is in de omgang, heeft dit mogelijk invloed op hun samenwerkingsrelatie. Bovendien noemt het model ook het ouderschap (*parenting*), het aanpassingsvermogen van het kind (*child adjustment*) en de karaktereigenschappen van het kind (*child characteristics*) als factoren die de samenwerkingsrelatie beïnvloeden. Als laatste worden in het ecologische model ook de ondersteuning en stress van de omgeving (*environmental support & stress*) genoemd als factoren die invloed hebben op de samenwerkingsrelatie. In dit hoofdstuk worden de factoren besproken die van invloed zijn op de samenwerkingsrelatie. Deze factoren zijn ook besproken in de interviews en komen ook terug in de topiclijst in bijlage 9.2.2.

2.2.1 Ouderschap

Gemiddeld zijn moeders tussen de 25 tot 35 jaar oud als ze hun eerste kind krijgen. Vaders zijn gemiddeld tussen de 30 en 40 jaar oud bij de geboorte van hun eerste kind (Centraal Bureau voor de Statistiek, z.d.). Dit maakt moeders met een kind van zeven of acht jaar tussen de 33 en 43 jaar, en vaders tussen de 38 en 48 jaar. Dit betekent dat de

ouders zich in de levensfase jongvolwassenheid en de middelbare volwassenheid bevinden (Feldman, 2019). Kenmerkend voor deze levensfasen is bijvoorbeeld het ontdekken van carrièremogelijkheden en het leren van vaardigheden voor de carrière.

Ouderschap is een kwetsbaar onderwerp, van der Pas (2022) onderscheidt in haar ouderschapstheorie drie onderdelen waar professionals vanuit kunnen gaan in hun contact met ouders. Zo maakt het ouderschap de ouders kwetsbaar, zijn ouders eindverantwoordelijk en hebben ouders een besef van verantwoordelijk zijn. Ouderschap is een kwetsbaar onderwerp, omdat ouders graag de wens hebben om goede ouders te zijn. Terwijl dit niet altijd realistisch is, omdat de opvoeding en daarmee het ouderschap niet altijd goed zal gaan. Dit kan gevoelens met zich meebrengen bij de ouders waar de professional rekening mee zal moeten houden. Daarnaast heeft de ouder altijd het beste voor met zijn of haar kind en is het voor de professional belangrijk om hier rekening mee te houden. De ouderschapstheorie van Van der Plas is relevant, omdat er contact is gelegd met ouders als een professional. De aspecten van de ouderschapstheorie zijn meegenomen om goed aan te kunnen sluiten op de ouders. Zo is er bijvoorbeeld rekening gehouden met de kwetsbaarheid van de ouders en werden de ouders tijdens de interviews gezien als de experts door een niet-wetende houding aan te nemen. Ook is er, naast de focus op de negatieve aspecten van de samenwerkingsrelatie, ook gefocust op de positieve en goede ervaringen en belevingen van de ouders.

2.2.2 Partnerrelatie

Naast dat het ouderschap invloed heeft op de samenwerkingsrelatie, geldt dit ook voor de partnerrelatie. De respondenten in dit onderzoek bevinden zich op het moment in een partnerrelatie. Volgens Sternberg (1986, geciteerd in Fletcher et al., 2019) bestaat liefde uit drie onderdelen, waaronder zijn intimiteit, passie en verbintenis. Het onderdeel *passie* bestaat uit het lichamelijke aspect van liefde, zoals de partner graag lichamelijk in de buurt hebben, seks en romantiek. *Intimiteit* bestaat uit steun, gevoelens van verbondenheid en affectie. Als laatste is er het onderdeel *verbondenheid*. Dit bestaat uit het maken van langdurige afspraken en samen de afspraak maken om te kiezen voor een langdurige relatie. Volgens Sternberg komen uit deze drie onderdelen van liefde acht verschillende vormen van liefde. Het model van Sternberg geeft meer context over de belangrijke onderdelen in de partnerrelatie. Tijdens de interviews worden deze onderdelen genoemd om de partnerrelatie tussen de ouders te beschrijven en om aan te geven hoe zij hun partnerrelatie op dit moment ervaren.

2.2.3 Kenmerken van de kinderen

Om erachter te komen met welke uitdagingen de ouders te maken krijgen in deze fase van het ouderschap, is het belangrijk om te kijken wat nieuw in is de levensfase van de kinderen. Daarnaast komen de kenmerken van de kinderen ook terug in het ecologische model van Feinberg (2003) in figuur 2. Tijdens de interviews waren er geen kinderen aanwezig, maar de ouders hebben tijdens de interviews wel besproken hoe de ontwikkeling van de kinderen de samenwerkingsrelatie beïnvloedt. In deze levensfase leren kinderen allerlei nieuwe vaardigheden en worden ze sterker (Feldman, 2018). Onder de kinderen in de schooltijd zijn vaak individuele verschillen merkbaar, bijvoorbeeld in de ontwikkeling van de grove en fijne motoriek en in het groeien in lengte en gewicht. Zo kunnen kinderen bijvoorbeeld fietsen, zwemmen, aan elkaar schrijven of in meer detail tekenen. Daarnaast krijgen de kinderen in deze levensfase tegenwoordig ook te maken met het internet. Kinderen maken namelijk steeds vaker op een jongere leeftijd gebruik van media en sociale media, wat voor de ouders voor nieuwe uitdagingen kan zorgen.

Hoewel het denken van kinderen in de schooltijd nog niet op hetzelfde niveau is als dat van een volwassene, kunnen kinderen niet alleen steeds beter complexere informatie begrijpen, maar dit ook toepassen (Feldman, 2018). Daarnaast groeit ook het kortetermijngeheugen

in deze periode. Hierdoor kunnen kinderen bijvoorbeeld het alfabet of een getallenreeks onthouden. Naast het geheugen wordt in deze periode ook de taalbeheersing beter. Zo groeit de woordenschat en kunnen kinderen steeds beter grammatica gebruiken. Op het gebied van taal is voornamelijk het *metalinguïsch bewustzijn* dat zich ontwikkelt. Dit is de bewustwording van kinderen dat taal aan bepaalde regels moet voldoen en het bewust worden van het eigen taalgebruik.

Daarnaast is vriendschap belangrijk in deze levensfase (Feldman, 2018). Dit is de periode waarbij kinderen anders tegen vriendschappen gaan aankijken en ze dit belangrijk vinden. Naast vriendschappen verandert ook de thuisomgeving voor kinderen in de schooltijd. Kinderen worden door hun toenemende mobiliteit steeds zelfstandiger, wat voor zowel de ouders als het kind uitdagend kan zijn in dat het kind zijn eigen gedrag kan bepalen. Ouders geven wel richtlijnen voor gedrag, wat ook wel *coregulating* wordt genoemd. Bij *coregulating* wordt door de ouders en het kind samen bepaald wat het juiste gedrag is. De schooltijd is ook een periode waarbij het kind en de ouders minder tijd met elkaar spenderen. Zo gaat het kind nu naar school, ontwikkelt vriendschappen en is er mogelijk ook sprake van sport of hobby's die worden uitgeoefend. Verder kunnen broers en zussen ook een belangrijke rol spelen in deze levensfase van het kind. Broers en zussen kunnen voor rivaliteit zorgen, maar ook voor steun en vriendschap. In de meeste gezinnen hebben ouders één of twee kinderen (Nederlands Jeugdinstituut, 2022). De hoeveelheid kinderen kan mogelijk invloed hebben op de taakverdeling onder de ouders, omdat er voor meerdere kinderen moet worden gezorgd. Dit aspect is dan ook meegenomen in het onderzoek en is besproken tijdens de interviews.

2.3 Samenvatting

Samengevat bestaat de samenwerkingsrelatie uit het maken van afspraken over opvoedkwesties, ondersteuning, het beheren van het gezin en de taakverdeling. Bovendien spelen de partnerrelatie, de samenwerking, communicatie en het werk van de ouders ook een rol. Verder bevinden de ouders in dit onderzoek zich in de integratieve stage, waarbij doelen opstellen en de communicatieve vaardigheden belangrijke aspecten zijn. Deze ouders hebben een kind in de levensfase schooltijd en dat komt met nieuwe uitdagingen en veranderingen. Zo beoefenen deze kinderen misschien wel een sport en maken ze vriendschappen, waardoor de ouders minder tijd spenderen met hun kinderen. Al deze aspecten worden meegenomen om de *onderzoeksvraag 'Hoe is de samenwerkingsrelatie tussen ouders met een kind van zeven of acht jaar?'* te kunnen beantwoorden. In het volgende hoofdstuk zal worden ingegaan op de methode van het onderzoek.

3. Methode

3.1 Type onderzoek en steekproef

De onderzoeksvraag luidt als volgt 'Hoe is de samenwerkingsrelatie tussen ouders met een kind van zeven of acht jaar?' Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, is er een kwalitatief onderzoek gedaan wat gericht is op het begrijpen en verkrijgen van informatie over ervaringen, concepten en gedachten (Merkus, 2022). In dit onderzoek komt dit terug door het begrijpen van het concept samenwerkingsrelatie en de ervaringen en gedachten van de ouders.

Er is gebruik gemaakt van een gerichte steekproef. Een gerichte steekproef is een steekproef met respondenten die bewust zijn gekozen (Baarda et al., 2018). Voor het onderzoek zijn de respondenten uit het lopende longitudinale onderzoek van het project Leuker voor Later geïnterviewd. Dit longitudinale onderzoek is begonnen in 2015 waarbij ouders in hun ouderschap met een kind van nul tot vierentwintig jaar worden gevolgd (Lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding, 2018). Deze respondenten zijn destijds geworven door middel van flyers, posters en via samenwerkingspartners van het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding. Daarnaast kregen geregistreerde ouders ook bij hen thuis een brief in de bus. In 2015 hadden in totaal 754 ouders zich aangemeld voor het onderzoek, waarvan 259 van deze ouders woonden in de regio van Leiden en 486 van de ouders woonden in de rest van Nederland.

In dit onderzoek hebben de respondenten een kind met de leeftijd van zeven of acht jaar. Van deze respondenten wonen de meesten in of in de omstreken van Leiden en enkele respondenten wonen verder dan de omgeving Leiden. Zoals eerder is aangegeven, zijn de respondenten al deelnemers aan het project Leuker voor Later sinds 2015. Enkele van deze respondenten zijn voor een kortere tijd deelnemers aan het longitudinale onderzoek. Daarnaast bestaan de respondenten uit hoogopgeleide ouders. In het longitudinale onderzoek van Leuker voor Later zijn er voornamelijk moeders die meedoen aan het onderzoek. Om die reden is ervoor gekozen om ook interviews te doen met beide ouders om zo ook meer vaders te betrekken in het onderzoek wat bijdraagt aan de validiteit. Via de opdrachtgever zijn de contactgegevens vrijgegeven van deze respondenten, om zo contact op te kunnen nemen met de respondenten. In bijlage 9.1 is de uitnodigingsmail te zien die de respondenten hebben ontvangen. De respondenten zijn geïnterviewd op vrijwillige basis. Aan de respondenten is er door de opdrachtgever een mail gestuurd met de vraag om te bevestigen of ze deel willen nemen aan de jaarlijkse interviews, waarvan ongeveer 75 ouders hiermee hebben ingestemd. Van alle respondenten die hebben aangegeven graag geïnterviewd te willen worden, is er willekeurig een selectie gemaakt welke verdeeld is onder verschillende onderzoekers. In totaal zijn er vijftien ouderparen uitgenodigd voor dit onderzoek. Uiteindelijk zijn er vijf ouderparen geïnterviewd die bestaan uit een moeder en een vader. Daarnaast zijn er ook vijf moeders geïnterviewd. Van de interviews met alleen de moeders kon de partner niet aanwezig zijn vanwege werkgerelateerde redenen. In totaal bestaat dit onderzoek uit tien interviews met vijftien respondenten. Van deze tien interviews vonden zes interviews fysiek bij de respondenten thuis plaats en vier interviews online via Microsoft Teams. Van de andere respondenten met wie contact is opgenomen voor het onderzoek was er geen respons.

3.2 Dataverzamelmethode en data-analyse

Om de data van de respondenten te verzamelen is er gebruik gemaakt van een halfgestructureerd interview met een topiclijst. Er is voor een halfgestructureerd interview gekozen, omdat er al onderwerpen vaststaan en er zo ruimte is om door te kunnen vragen. Ook is er een topiclijst gebruikt om zo de thema's rond de samenwerkingsrelatie vast te stellen. Zo is elke respondent op elk thema bevraagd, wat het onderzoek ook betrouwbaarder maakt. De interviewinstructie met daarin de topiclijst is te vinden in bijlage

9.2. Ook is er doorgevraagd om sociale wenselijkheid te verminderen. Aan de hand van de verkregen informatie uit de eerste twee interviews is de topiclijst aangepast en verbeterd om zo beter aan te sluiten bij de respondenten in opvolgende interviews en bij het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Zo is er na de eerste twee interviews gevraagd naar wat voor cijfer de ouders hun samenwerkingsrelatie geven en is er eventueel doorgevraagd op het avond- en ontbijtritueel van de ouders om een specifiek beeld te krijgen van de ervaringen in de taakverdeling. Verder zijn de gesprekken opgenomen om zo de informatie beter te verwerken en om een bijdrage te leveren aan de betrouwbaarheid en validiteit. Na de gesprekken met de respondenten zijn de interviews geanalyseerd door middel van transcriberen, waarvan het ruwe materiaal opvraagbaar is voor de examiner. Na het transcriberen zijn de transcripten gefragmenteerd en gecodeerd. Eerst zijn er tekstfragmenten gemaakt en is er gebruik gemaakt van open coderen, waarbij er een thema wordt verbonden aan het tekstfragment (Baarda et al., 2018; Dingemanse, 2021). Vervolgens is er axiaal gecodeerd waarbij de bij elkaar horende bestaande codes samen onder een algemene code zijn samengevoegd. Als laatste is er selectief gecodeerd waarbij de samengevoegde algemene codes worden verbonden met elkaar. In bijlage 9.5 is de codeboom weergegeven.

3.3 Ethiek

Om de ethiek te waarborgen in het onderzoek wordt er met meerdere thema's rekening gehouden. Zo is er voor de start van het onderzoek een geheimhoudingsverklaring ondertekenend aan het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding om zorgvuldig om te gaan met de gegevens van de ouders. Deze is te vinden in bijlage 9.3. Verder zijn ook de basisprincipes voor psychologen meegenomen in het onderzoek, ofwel NIP (Rothfus, 2019). Deze codes bestaan om de kwaliteit, richtlijnen en gedragsregels van het onderzoek te bewaken. Zo zijn de basisprincipes van een psycholoog verantwoordelijkheid, integriteit, respect en deskundigheid. In dit onderzoek wordt er rekening gehouden met de artikelen Artikel 56 *respect voor kennis, inzicht en ervaring*, Artikel 57 *respect voor psychische en lichamelijke integriteit* en Artikel 42 *voorkomen van misleiding*. Zo is eerder in dit hoofdstuk aangegeven dat de respondenten die een bijdrage leveren aan het onderzoek meedoen op vrijwillige basis. Daarnaast zijn de respondenten ook geïnformeerd over het doel van het interview en wat er gebeurt met de gegevens. Tijdens de interviews zijn de respondenten niet genooddakt om op onderwerpen te antwoorden waar zij zich niet prettig bij voelen. Als er een emotioneel onderwerp aan bod komt waarbij een van de respondenten emotioneel wordt, geeft de onderzoeker de respondent hier de ruimte voor. Het interview wordt weer voortgezet als de respondent hier klaar voor is. Verder zijn de interviews ook opgenomen. Daarnaast is er aan de respondenten verteld dat de gegevens worden meegenomen in het onderzoek van Leuker voor Later en in dit onderzoek, en is er aangegeven dat hun gegevens anoniem worden verwerkt. De respondenten hebben voorafgaand een toestemmingsformulier ingevuld om hun toestemming voor het interview te geven dat is toegevoegd in bijlage 9.4. In dit toestemmingsformulier geven de respondenten toestemming dat er opnames worden gemaakt, dat ze deelnemen aan dit onderzoek en het onderzoek van Leuker voor Later en kunnen ze aangeven dat ze alle informatie hadden ontvangen voorafgaand het onderzoek.

4. Resultaten

Er zijn vijftien ouders geïnterviewd. Deze ouders bestaan uit vijf ouderparen en vijf moeders. De ouderparen bestaan uit een vader en een moeder. Zes van de respondenten hebben twee kinderen. Vier respondenten hebben drie of meer kinderen. Geen van de respondenten heeft één kind. De zeven- en achtjarige kinderen van de respondenten zitten op de basisschool variërend tussen groep drie en vijf. Het merendeel van deze kinderen bestaat uit jongens. Het aantal zevenjarige en achtjarige is ongeveer gelijk verdeeld. In niet alle gezinnen zijn de zeven- of achtjarige kinderen de oudste kinderen in het gezin. De respondenten variëren in de leeftijd van tussen de 37 tot 45 jaar. Alle ouders geven aan financieel in een goede situatie te zitten. Er zijn zes interviews fysiek bij de respondenten thuis afgenomen, en vier interviews online op Microsoft Teams.

4.1 Ouderschap

De helft van de ouders geven aan het ouderschap als leuk te ervaren. Zo hebben ze er plezier in en krijgen ze er energie van. Verder geven een aantal ouders aan dat het op het moment goed gaat met het ouderschap. Zo vertellen ouders dat ze nieuwe ervaringen op doen en veel leren door bijvoorbeeld hun kinderen.

'Het feit dat hij op de hockey zit zeg maar. Ik kom zelf van de voetbal. Er gaat een wereld voor mij open. Maar hij neemt mij daarin wel in mee en dat vind ik wel superleuk dat ie dat doet.'

Verder geven een aantal ouders aan zichzelf in hun kinderen te herkennen. Een minderheid van de ouders ervaart ook dat de tijd snel gaat. Naast dat ouders positieve ervaringen hebben, zijn er ook negatieve ervaringen. Zo wordt het ouderschap door het merendeel van de ouders als pittig, vermoeiend en uitdagend ervaren. Zo geven ouders aan dat het vooral druk en veel is. Ouders vinden dat sommige dagen zwaarder zijn dan andere dagen. Dit hangt dan af van hoe de ouders er zelf in zitten en hoe de kinderen zijn in hun gedrag. Verder geven ouders aan dat ze de ontwikkeling van hun kind minder bewust meemaken als het een tweede, derde of vierde kind is. Daarnaast vindt een minderheid het ook lastig om ieder kind evenveel aandacht te geven. Dit kwam vooral naar voren bij ouders met een kind met speciale behoeften of bij ouders met vier kinderen. Verder valt het de ouders op dat kinderen invloed op elkaar hebben. Zo geven ouders aan dat kinderen elkaar aansporen om op te schieten of kunnen jongere kinderen meeliften op hun oudere broers of zussen. Ouders ervaren dat jongere kinderen sneller zelfstandiger dingen doen en mogen ondernemen. Ook is hun woordenschat groter in vergelijking met andere klasgenoten.

4.2 Werk-privébalans

Daarnaast zijn er ook ervaringen bij ouders met drie of meer kinderen in de werk-privébalans. Zo geeft een ouderpaar aan dat vier kinderen ervoor zorgt dat de werk-privébalans als drukker wordt ervaren. Een moeder geeft hieronder haar ervaring met drie kinderen.

'Je hebt het er met één net zo druk als met drie. Als eentje aan het logeren is dan denk ik oh relaxed, ik heb er een minder. Als gevolg dat de druk eraf is en ik alsnog 20 duizend keer de soep in loop met als ik gewoon drie heb.'

Verder zijn de ervaringen op het gebied van de werk-privébalans verschillend, waarbij een minderheid aangeeft tevreden te zijn met deze balans. Zo heeft de helft van de ouders tijd voor zichzelf. Er is bijvoorbeeld tijd om af te spreken met vrienden, tijd voor hun hobby's of om even tot rust te komen. Een aantal ouders ervaren juist geen vrije tijd. Enkele ouders voelen vooral een grote behoefte aan rust. Als er een rustmoment is,

dan pakken ze die en gaan ze meteen weer door. Verder ervaart het merendeel van de ouders een negatieve balans. Zo vinden ze het lastig om alles in balans te houden en ervaren ze het als druk. Een aantal ouders geeft aan dat dit komt doordat ze zelf deze druk creëren door eigen ambities en verwachtingen. Of door de komst van het sociale leven van hun kinderen waar de ouders overal mee naar toe moeten. Verder zijn er een aantal moeders die naast hun gezin, werk en privé ook een opleiding volgen. Ze geven aan dat dit extra tijd en energie kost, waardoor hun balans als drukker wordt ervaren. Andere werkgerelateerde factoren in de werk-privébalans is bijvoorbeeld flexibiliteit. Zo geeft de meerderheid aan dat de mate van flexibiliteit invloed heeft op hun werk-privébalans. Vooral de meerderheid van de vaders zegt inflexibel te zijn in hun werk, terwijl de meerderheid van de moeders aangeeft aan juist wel flexibel te zijn in hun werk. Verder wordt door een aantal ouders ook thuisgewerkt, waar in het onderzoek verschillende ervaringen over naar voren komen. Een minderheid geeft aan dat door het thuiswerken de balans door elkaar heen loopt en als onprettig wordt ervaren. De rest van de ouders die thuiswerken geven aan hierdoor juist flexibel te zijn voor het gezin. Verder geven een aantal moeders aan dat het ouderschap en de werk-privébalans makkelijker is, doordat ze hun werk als leuk ervaren en ze hier energie uit halen.

'En ik denk wel echt dat ik een leukere moeder ben, omdat ik werk. Omdat ik intellectueel bezig ben en ook daarin wel steeds meer of tenminste nog steeds uitdaging blijf zoeken met scholing en nou ja onderzoek. En ik vond het altijd onzin als mensen dat zeiden, maar ik denk echt wel dat ik een leukere moeder ben omdat ik werk en ook mijn eigen dingen doe. En op die manier ook een bijdrage aan de maatschappij lever.'

Verder zijn er bij een aantal ouders al bepaalde toekomstverwachtingen. Zo verwachten enkele ouders dat ze meer tijd krijgen voor zichzelf en dat er meer rust komt. Deze ouders vertellen dat hun kinderen nu nog niet oud genoeg zijn om zelfstandig hun eigen leven te kunnen leiden. Zo hebben ze nu nog zorg nodig en mogen ze nog niet alleen naar school. Deze ouders verwachten dat dit in de toekomst gaat veranderen en dat er hierdoor meer tijd komt voor elkaar en voor zichzelf. Daarnaast verwachten enkele ouders dat ze in de toekomst te maken krijgen met andere problematiek en dat het telefoongebruik van hun kinderen meer een rol gaat spelen.

4.3 Ouder wordend kind

Bijna alle ouders geven aan dat het makkelijker wordt door een ouder wordend zeven- of achtjarig kind. Zo geeft het merendeel van de ouders aan dat het makkelijker wordt om een oppas te regelen, waardoor ze makkelijker van huis weg kunnen en de werk-privébalans verbetert. Ook komt er meer tijd en ruimte voor andere dingen, zoals tijd voor jezelf of tijd voor elkaar. Juist een minderheid geeft aan dat het niet makkelijker is om weg te gaan voor bijvoorbeeld tijd voor jezelf of elkaar. Volgens deze ouders komt dit door het niet kunnen regelen van een oppas of door het drukke leven van het kind waarbij de ouder nu overal mee naar toe moet. Daarnaast geven alle ouders aan dat de kinderen zelfstandiger worden. Zo kunnen volgens alle ouders de zeven- en achtjarigen nu zichzelf aankleden en hun eten pakken of klaarmaken. De helft van de ouders geeft aan dat de kinderen ook meehelpen in het huishouden.

'En ik denk ja ze zijn nu op een leeftijd dat ze echt prima een tafel kunnen dekken en gewoon prima hun eigen trommels in de keuken kunnen zetten.'

Van de ouders die aangeven dat hun kinderen helpen in het huishouden, wordt dit ook als helpend ervaren. Een aantal ouders geeft aan dat het ouderschap leuker wordt doordat hun kind zelfstandiger wordt. Wel geven ouders aan dat de omgang anders is met een zeven- of achtjarig kind dan voorheen. Zo zijn ze nu wel zelfstandig, maar geeft een aantal ouders aan dat er wel aansturing nodig is, voordat er wat gebeurt. Ook geven

de ouders aan dat door zelfstandigheid van de kinderen er minder zorg nodig is. Hiervoor in de plaats komt er meer tijd voor begeleiding en het beantwoorden van vragen. Zo geeft het merendeel van de ouders aan dat er ook een ontwikkeling is in de communicatie met het kind. Kinderen maken nu grapjes, spreken je tegen, stellen vragen en ouders kunnen nu gesprekken voeren met hun kinderen. Het merendeel van de ouders geeft aan dat deze groeiende communicatie ook uitdagingen met zich meebrengt. De ouders ervaren het als uitdagend dat de kinderen nu brutaler zijn, ingewikkelde vragen stellen en dat ze nu soms een ellen lange discussie kunnen voeren met hun kind. Daarnaast geeft de helft van de ouders aan het uitdagend te vinden dat ze constant iets moeten herhalen, omdat het kind niet luistert. Bovendien ervaren ouders dat de kinderen nu hun eigen ideeën, wil, voorkeuren en hun eigen leven krijgen. Zo hebben kinderen vrienden om mee af te spreken, zitten ze op school en doen ze vaak aan een sport. Bijna alle kinderen van de geïnterviewde ouders zitten op een sport of op zwemles. Ook vergelijken enkele ouders de ontwikkeling van hun kind met andere kinderen. Bijvoorbeeld met vrienden die over de vloer komen of kinderen uit de klas van het kind. Zo geven een aantal ouders aan dat veel kinderen uit de klas al een telefoon heeft en dat andere kinderen minder zelfstandig zijn dan hun kind. Het merendeel van de ouders ervaren een drukke planning. Ze ervaren dit als pittig en uitdagend. Vooral de planning van het kind wordt door de ouders vaak als uitdagend ervaren. Een minderheid van de ouders neemt ook ouderschapsverlof op om de logistiek allemaal te redden.

'Ook vind ik ook een hele uitdaging om iedereen maar overal logistiek naartoe te brengen. En je werk. En op tijd op school, op tijd van school halen, studiedagen, sportclubjes. Dat is voor mij wel echt een pittig onderdeel van het ouderschap.'

4.4 Taakverdeling

De helft van de ouders geeft aan dat ze ervaren dat de taakverdeling gelijk is verdeeld. De andere helft geeft juist aan dat ze ervaren dat de taakverdeling ongelijk is verdeeld en beter verdeeld zou moeten worden. Deze ouders geven aan dat vooral de opvoedtaken ongelijk zijn verdeeld. De moeders die ontevredenheid ervaren in de taakverdeling geven aan dat ze vinden dat de vader meer initiatief mag nemen. Ook geven een aantal moeders aan dat de vader er vaak vanuit gaat dat alles al is geregeld. Het merendeel van de moeders doen in de opvoedtaken het meest. Denk aan het waarschuwen van het kind, de verzorging van het kind of met het kind activiteiten ondernemen. Het ophalen en brengen van de kinderen is volgens de ouders verschillend. Een aantal ouders zegt dat de moeder dit het vaakst doet en een ander aantal zegt juist dat de vader dit het vaakst doet. De rest van de ouders geven aan dat dit verschilt en afhangt van de situatie en dag. De meerderheid van de ouders vindt dat de huishoudelijke taken het vaakst gelijk verdeeld zijn. Zo wordt het schoonmaken door evenveel moeders als vaders gedaan. Het koken gebeurt het vaakst door de vader. Een aantal keren door de moeder, om en om of gezamenlijk. Bijna alle ouders geven aan dat de moeder de planning, de agenda en het maken van lijstjes doet. Vaders zijn voor het merendeel verantwoordelijk voor de financiële zaken, het afsluiten van het huis en het repareren van het huis. Moeders doen volgens de ouders het vaakst de was. De verdeling wordt door bijna alle ouders gemaakt op basis van werkgerelateerde redenen. Zo geeft een vader hieronder een voorbeeld over deze werkgerelateerde redenen.

'En op een gegeven moment zijn we ook financieel gewoon gaan kijken. En had ik gewoon meer carrièrekansen. Waardoor ik meer ben gaan verdienen, waardoor ik structureel meer de kostenwinnaar ben geworden zeg maar.'

Volgens de ouders is het merendeel van de vaders de kostwinnaar van het gezin. De ouders hebben aangegeven dat dit betekent dat de vader fulltime werkt en de moeder parttime. De moeder neemt dan vaker de verantwoordelijkheid voor het huishouden en

de opvoeding op zich. Een aantal van de ouders geeft aan dat ondanks dat de ouders evenveel werken, de moeder vaak meer doet in de taakverdeling. Maar een minderheid van de ouders geeft aan dat de vader meer doet in de taakverdeling en dat de moeder juist de kostwinnaar van het gezin is. De taakverdeling is in een geval zo verdeeld dat de vader voor zijn beroep steeds een aantal weken weg is. Bij de afwezigheid van de vader doet de moeder alles in de taakverdeling en als de vader thuis is, doet hij alles. Verder wordt de taakverdeling ook door de helft van de ouders verdeeld op basis van de kwaliteiten, karakter en voorkeuren van de ouders. Van deze helft wordt dit besluit genomen op basis van een ochtend- of avondmens zijn. Zo is het bij een aantal ouders zo verdeeld dat de vader het ochtendritueel doet en de moeder het avondritueel. Enkele ouders geven aan dat als de een schoonmaken een prioriteit vindt, deze ouder deze taak op zich neemt als de andere ouder dit minder belangrijk vindt. Daarnaast geven een aantal ouders aan dat de moeder de taakverdeling maakt en beslist. Meestal omdat de moeder ook de agenda in het gezin weet en dus weet wie waar moet zijn en wat er moet gebeuren. Verder zijn er ook een aantal ouders die de beslissing van de taakverdeling bepalen door dit in samenspraak te bespreken, de voorkeuren van de kinderen mee te nemen of doordat de taakverdeling zo is ontstaan.

4.5 Ondersteuning

Het merendeel van de ouders maakt gebruik van de buitenschoolse opvang, ofwel BSO. Er is ook vaak familie die op de kinderen past, zoals (schoon)ouders, broers of zussen van de respondenten. Een minderheid van de ouders maakt gebruik van buurkinderen of van een opvangbureau. Een aantal van de ouders geeft aan dat het lastig is om een oppas voor de kinderen te regelen. Zo zijn de opa's en oma's vaak te oud, wonen de familieleden te ver weg of hebben de ouders een te klein netwerk. Verder zijn er ook een aantal ouders die hulp hebben in de huishouding. Zo zijn er een aantal ouders die aangeven voorheen hulp in de huishouding te hebben gehad en een minderheid die momenteel hulp in de huishouding hebben. Hulp in de huishouding betekent dat er minder taken in het huis zijn die moeten worden verdeeld. Daarnaast maken een aantal ouders gebruik van maaltijdservices of bestellen ze hun boodschappen. Zo geven ouders aan dat het bestellen van maaltijden vaak een indicatie is voor hoe druk ze het hebben die periode. Bijna alle ouders geven aan dat de ondersteuning tussen de ouders goed is. Alle ouders hebben aangegeven dat ze taken van elkaar overnemen op het gebied van praktische ondersteuning. Bijna alle ouders geven elkaar ook tips of uitleg als vorm van ondersteuning. Zo heeft het merendeel van de moeders een beroep in het onderwijs, psychologie of pedagogiek en nemen ze hun partner mee in hun kennis door middel van tips of uitleg. Verder geeft ook het merendeel van de ouders aan elkaar te helpen als er bijvoorbeeld problemen zijn. Slechts een enkeling van de ouders geeft aan zich aan te passen voor hun partners, zodat hun partner de mogelijkheid krijgt voor een hobby of carrière. Op het gebied van sociaal- of emotionele ondersteuning geeft het grootste gedeelte van de ouders aan elkaar ruimte te bieden voor hun behoeften.

'Dus dan neemt hij bijvoorbeeld de kinderen eventjes mee naar buiten om eventjes te voetballen en dan gewoon even kwartiertje, half uurtje of zo. Ja. Dus dat helpt mij wel heel erg, want dan kunnen zij hun energie even kwijt. Dan heb ik even rust.'

Verder geeft het merendeel aan de partner een luisterend oor te bieden, een spiegel voor te houden en emotionele steun te bieden aan hun partner. Het merendeel van de ouders geeft aan met elkaar mee te gaan in een opvoedbeslissing die de partner maakt. Ook als ze het er niet mee eens zijn. Ook geven een aantal ouders aan dat hun partner achter hen staat in moeilijke situaties. Slechts een minderheid van de ouders gaat tegen de opvoedbeslissing in van de partner. Op het gebied van missende ondersteuning geven een aantal ouders aan graag richtlijnen te willen voor hun kind. Bijvoorbeeld, hoeveel tijd een kind op een beeldscherm mag doorbrengen, wanneer kan een kind alleen

thuisblijven of hoe ga je om met het schermgebruik van je kind? Bovendien zijn er ook een aantal ouders die pas ondersteuning kregen vanuit school voor hun kind wanneer hun kind een label kreeg. Ook zijn er een aantal ouders die graag behoefte hebben aan een cursus. Deze ouders geven aan dit te willen op het gebied van communicatie tussen de partners. Een minderheid wil ondersteuning in de vorm van een oppas of mist ondersteuning van hun partner op emotioneel- en sociaalniveau. Een aantal ouders geeft aan geen behoefte te hebben aan ondersteuning.

4.6 Opvoeding

Alle ouders geven aan dat er ook bepaalde dilemma's of uitdagingen zijn in de opvoeding met een groter wordend kind in vergelijking met toen de kinderen nog kleiner waren. Zo komt er bij een aantal ouders het onderstaande gezegde ter sprake.

'Kleine kinderen, kleine zorgen. Grote kinderen, grote zorgen.'

Zo ervaart het merendeel van de ouders vooral het omgaan met het schermgebruik of telefoongebruik van hun kind als een uitdaging. Enkele ouders maken zich zorgen over waar het telefoongebruik en sociale media heen gaat in de toekomst en wat dit betekent voor hun kind. Een minderheid geeft aan dat het telefoongebruik van de ouder ook invloed heeft op de opvoeding. Zo wordt het voorbeeld genoemd dat als een ouder op zijn telefoon zit, de andere ouder op dat moment alleen aan het opvoeden is of dat er door de kinderen opmerkingen worden gemaakt over dat de ouder aan tafel op de telefoon zit. Daarnaast geeft het merendeel van de ouders aan dat samen afwegingen maken voor opvoedbeslissingen als lastig wordt ervaren. Zo geeft een ouder aan het lastig te vinden om de afweging te maken hoeveel je het kind vertelt. Een moeder vertelde bijvoorbeeld het lastig te vinden om de afweging te maken hoeveel je een kind vertelt over seksualiteit. Verder zijn er ook een aantal ouders die het loslaten moeilijk vinden in de opvoeding en het als een uitdaging ervaren wanneer hun kinderen ruzie maken met elkaar. Ook zijn er een aantal ouders die aangeven dat ze de grip op de opvoeding kwijtraken, doordat hun kind afsprekt met vrienden. Deze ouders ervaren dat de vrienden van hun kinderen een andere opvoeding krijgen en zodra hun kind bij het vriendje of vriendinnetje speelt, ze de grip kwijtraken op de opvoeding van hun eigen kind. Zo zijn de afspraken bij de vriendjes of vriendinnetjes van het kind anders dan de afspraken van de ouders. Ze geven aan dat dit ervoor zorgt dat de kinderen dingen doen bij hun vrienden die ze thuis niet zouden mogen doen. Zo wordt er door een moeder het voorbeeld telefoongebruik genoemd. Naast de opvoeding worden de interesses van het kind ook beïnvloed door de vrienden van het kind.

'Opeens wil hij op voetbal. Je hebt er nooit naar omgekeken. Dus dan merk je wel dat wat zijn vrienden dan doen ook belangrijk wordt.'

Het merendeel van de ouders vindt de opvoedstijl ook een uitdaging. Zo geven een aantal ouders aan het moeilijk te vinden om de juiste opvoedstijl te vinden of zijn ouders juist te standvastig in hun opvoedstijl. Sommige ouders hebben aangegeven dat beide partners graag dingen op een bepaalde manier willen en dat dit lastig is om mee om te gaan. Verder geeft een minderheid van de ouders aan dat ze het consequent volhouden van de opvoeding een uitdaging vinden. Een van deze ouders geeft als voorbeeld het blijven volhouden van een zachte opvoedstijl met een niet luisterend kind. Met een zachte opvoedstijl bedoelen de ouders een rustige aanpak in plaats van schreeuwen of streng zijn naar je kind. Op het gebied van opvoedstijlen geeft de helft van de ouders aan dat de vader vaak strikter of strenger is dan de moeder. Verder geven een aantal ouders aan dat de zachte aanpak vaker beter werkt dan de strenge aanpak. Enkele ouders geven aan het belangrijk te vinden dat er geen verschil is in de opvoeding tussen de ouders en hierop op één lijn te liggen. Bijna alle ouders geven aan dat ze met hun

partner op een lijn liggen. Een minderheid van deze ouders geeft aan dat hun gedachtegangen niet veel van elkaar verschillen, wat ervoor zorgt dat het makkelijker is om op een lijn te liggen in bijvoorbeeld het eens worden over opvoedkwesties. Een minderheid geeft aan helemaal niet of soms niet op een lijn te liggen met hun partner. Wat gebruiken ouders om opvoedbeslissingen te maken met hun partner? Een aantal ouders geven aan opvoedbeslissingen in het moment zelf te maken. Wat betekent dat de ouders vaak niet de kans hebben gehad om dan met hun partner te overleggen. Een ander aantal ouders geven juist aan hun eigen ervaringen en jeugd te gebruiken om opvoedbeslissingen te maken. Andere ouders kiezen er juist voor om te kijken naar de behoeften of perspectief van hun kind(ren) en besluiten op basis daarvan samen opvoedbeslissingen te maken. Daarnaast gebruiken een aantal ouders ook het internet om opvoedbeslissingen te maken. Denk aan forums voor ouders, verrichte onderzoeken naar het gedrag van kinderen of Google. Een enkeling geeft aan de opvoedbeslissingen naar hun partner door te schuiven. Verder zijn ook invloeden van de omgeving belangrijker geworden op de opvoedbeslissingen van de ouders. Zo geven een aantal ouders aan dat de mening van school, andere ouders of familieleden belangrijker wordt in vergelijking met de vorige jaren van het ouderschap. Deze ouders geven aan dat meningen vanuit de directe omgeving ervoor zorgt dat de ouders steeds meer met elkaar moeten afstemmen over de opvoeding. Daarnaast geeft de helft van de ouders aan hun opvoeding te vergelijken met de opvoeding van andere ouders. Bijvoorbeeld met ouders op het schoolplein, vrienden met kinderen of de ouders van de kinderen uit de klas van hun kind. Zo ervaren een aantal ouders dat er geen herkenning is in de manier van opvoeden of herkennen ze zichzelf niet in de meningen van andere ouders. Er worden door ouders geen overeenkomsten genoemd in de vergelijkingen van andere ouders.

4.7 Communicatie

De helft van de ouders geeft aan dat de communicatie met elkaar als positief wordt ervaren. Deze ouders geven aan dat de communicatie tussen de partners goed, begripvol, vloeiend en gelijkwaardig verloopt. De andere helft van de ouders geeft aan dat de communicatie beter zou kunnen of niet goed verloopt. Deze ouders geven aan dat er soms sprake is van irritaties, ruzies of discussies. Wat er ontbreekt in de communicatie is dat een aantal ouders aangeven dat er te weinig tijd is om te overleggen. Ook wordt genoemd door een aantal ouders dat ze het soms niet met elkaar eens worden of dat ze liever minder discussies zouden willen. Een enkeling geeft aan dat het bespreken van de aanpak in de opvoeding beter zou kunnen met hun partner. Verder wordt de telefoon ook als communicatiemiddel genoemd. Zo geven een aantal ouders aan veel te bellen en berichten te sturen naar elkaar. Dit gaat dan voornamelijk over het afstemmen van het halen en brengen van de kinderen naar sport, school of vriendjes. Alle ouders geven aan dat het overleg tussen de ouders vaak 's avonds plaatsvindt als de kinderen op bed liggen. Zo geeft een aantal ouders aan 's avonds vast een koffie- en thee moment te hebben of een avondwandeling te maken. Een aantal van de ouders geven aan veel met elkaar te praten. Het merendeel van de ouders geeft aan het voornamelijk over de opvoeding te hebben als ze met hun partner in gesprek gaan. Ook wordt door een aantal ouders het bespreken van de taakverdeling, uitdagingen en problemen en dagelijkse bezigheden genoemd als veelvoorkomende gespreksonderwerpen tussen partners.

'Als we dan wel eens over een vraagstuk denken. Van goh wat moeten we hier dan mee? Dan hebben we het er wel over inderdaad van nou hoe ervaar jij dat? Ervaar ik dat? En nou ja, dan proberen er wel een beetje in te spiegelen.'

Door een minderheid van de ouders wordt ook overleg over de partnerrelatie, irritaties of over de aanpak van het ouderschap genoemd. Ook geeft de helft van de ouders aan geen overleg te hebben in het bijzijn van de kinderen. Hoewel een aantal ouders ook aangeeft

dat dit niet altijd lukt, omdat een van de ouders toch ingaat op de partner als ze het bijvoorbeeld niet elkaar met iets eens zijn over iets.

4.8 Partnerrelatie

De partnerrelatie wordt door het merendeel van de ouders als positief ervaren. Zo geeft de helft van de respondenten aan elkaar goed te kennen en elkaar te kunnen aanvoelen. Deze ouders ervaren een sterke band met elkaar en merken dat het hebben van een lange relatie helpt. Hierdoor kennen ze elkaar goed en kunnen ze beter op elkaar inspelen. Ook zorgt dit voor een verminderende druk op de relatie, omdat de ouders weten dat het goed gaat in de relatie. Een aantal ouders geven aan dat er balans is in de partnerrelatie. Deze ouders vullen elkaar aan wat voor balans zorgt in de relatie en samenwerking. Verder ervaren een aantal ouders dat als het goed gaat in de partnerrelatie, dat er meer kan worden gefocust op de opvoeding. Enkele ouders geven aan dat als een van de ouders niet lekker in hun vel zit, dit invloed heeft op de partnerrelatie. Verder wordt er door het merendeel van de ouders verschillen ervaren tussen de partners wat invloed heeft op de partnerrelatie. Zo ervaren een aantal ouders dat er verschillen zijn in karakter, aanpak in de opvoeding, in de manier van beslissingen nemen en het toepassen van structuur. Hier worden zowel positieve als negatieve voorbeelden van gegeven door de ouders. De positieve reacties geven aan dat de ouders door de verschillen elkaar kunnen aanvullen.

'Ik ben het gas en hij is de rem. En soms heb je dat allebei nodig.'

De negatieve reacties geven aan dat de verschillen juist voor botsingen zorgt en de ouders hierdoor minder snel op een lijn komen te liggen. Hoewel er door het merendeel van de ouders een positieve partnerrelatie wordt ervaren, zijn er ook dingen die de ouders missen in de relatie. Zo wordt erdoor bijna alle ouders aangegeven dat ze tijd samen missen. Er is minder tijd voor elkaar. Ook ontbreekt er spontaniteit volgens een aantal ouders. Een enkeling geeft ook aan passie te missen in de partnerrelatie. Alle ouders geven aan dat als ze tijd samen willen dat ze dit moeten plannen van tevoren en hiervoor oppas moeten regelen.

'Wat ik al zeg dat moeten we eigenlijk tegenwoordig plannen. En dat zorgt bijvoorbeeld dat het niet spontaan en romantisch kan zijn.'

Een aantal ouders geeft aan dat het lastig is om tijd samen te plannen. Veel genoemde redenen zijn het niet kunnen regelen van een oppas, vermoeidheid, het komt er niet van of te laat zijn met het regelen. Als ouders tijd samen inplannen, wordt er door een aantal ouders gezegd dat ze een weekend of overnachting weg plannen. Ook uiteten of lunchen wordt door een aantal ouders genoemd. Verder wordt er door de ouders ook omschreven hoe ze met elkaar omgaan. Zo noemt het merendeel van de ouders dat ze elkaar accepteren en waarderen. Ook wordt er door enkele ouders aangegeven dat er humor is tussen de partners. Verder wordt er ook door ouders aangegeven dat ze hun partnerrelatie vergelijken met die van andere ouders. Een aantal ouders geeft aan dat ze door deze vergelijking kunnen erkennen wat er in hun eigen partnerrelatie goed gaat.

4.9 Samenwerking

Het merendeel van de ouders geeft aan een goede samenwerking te ervaren met hun partner. Zo geeft het merendeel van deze ouders aan dat ze elkaar goed aanvullen en is er sprake van teamwork. Een aantal ouders geeft ook aan te ervaren dat hun samenwerking natuurlijk verloopt en hun samenwerking te zien als een van hun sterke punten.

‘Ik vind dat we heel goed van elkaars kwaliteiten gebruikmaken {gelach}. We zoeken heel erg naar wat het beste past.’

Slechts een minderheid van de ouders geeft aan dat de samenwerking soms minder goed verloopt. Zo geeft een aantal ouders aan dat iedere ouder zijn eigen ding doet. Wat betekent dat de ouders hierdoor soms minder samenwerken met elkaar.

4.10 Samenwerkingsrelatie

Van de ouders die hun samenwerkingsrelatie een cijfer geeft, geeft iedereen hun samenwerkingsrelatie een voldoende. Gemiddeld is het cijfer een 7,7. De ouders uit de eerste twee interviews die geen cijfer hebben gegeven, geven wel aan dat ze een goede samenwerkingsrelatie ervaren. De cijfers variëren tussen de tien en de zes. Het ouderpaar dat hun samenwerkingsrelatie een tien geeft, geeft aan dat hun samenwerkingsrelatie geen moeite kost en natuurlijk verloopt. Het aantal ouders dat hun samenwerkingsrelatie een acht geeft, geeft aan dat meer vrijheid voor zichzelf en minder irritaties aan de chaos van het gezin ervoor zou zorgen dat het nog een hoger cijfer wordt. Het aantal ouders dat hun samenwerkingsrelatie een zeven en een zeven-en-een-half geeft, geeft aan dat de partners meer zouden kunnen bespreken en kunnen afstemmen. Ook zou de vader meer initiatief mogen nemen voor een beter cijfer. De ouder die een zes-en-een-half geeft voor de samenwerkingsrelatie wil meer communicatie en samenwerking met de partner. Het ouderpaar dat een zes geeft wil meer rust in hun werk-privébalans en mist emotionele en sociale ondersteuning van hun partner.

5. Conclusie

Om de onderzoeksvraag '*Hoe is de samenwerkingsrelatie tussen ouders met een kind van zeven of acht jaar?*' te beantwoorden, worden de aspecten uit het model van Feinberg (2003) gebruikt die in hoofdstuk 2.1 zijn te vinden. In dit model bestaat de samenwerkingsrelatie uit het maken van afspraken over de opvoeding, taakverdeling, ondersteuning tussen de ouders en het managen van het gezin.

De afspraken over de taakverdeling is volgens de ouders bij de helft gelijk verdeeld en de andere helft ongelijk verdeeld. Volgens de ouders zijn vooral de opvoedtaken ongelijk verdeeld. De moeders ervaren de meeste ontevredenheid in vergelijking met de vaders, doordat de moeders over het algemeen het meest doen in de taakverdeling. Volgens bijna alle ouders ondersteunen de partners elkaar goed. Daarnaast wordt er volgens de ouders vooral op een praktische manier ondersteunt, doordat het probleem direct wordt opgelost door middel van het overnemen van taken of het geven van tips. Verder geeft de meerderheid van de ouders aan elkaar in opvoedbeslissingen te ondersteunen en achter elkaar te staan in genomen beslissingen. Hieruit kan worden opgemaakt dat het goed gaat met de ondersteuning tussen ouders in de samenwerkingsrelatie. Ook zitten volgens bijna alle ouders de partners op een lijn bij het maken van afspraken in de opvoeding. Wel zijn er uitdagingen in de opvoeding. Zo wordt het volgens de ouders vooral als een uitdaging ervaren om afwegingen te maken in de opvoeding en het omgaan met het schermgebruik. Hieruit kan worden geconcludeerd dat ondanks de uitdagingen in de opvoeding, het maken van afspraken over de opvoeding als goed wordt ervaren.

Volgens het merendeel van de ouders wordt het werk-privébalans als negatief ervaren. Ouders vinden hun werk-privébalans druk, pittig en lastig te balanceren, doordat ouders naast hun eigen planning nu ook de planning van hun kinderen erbij krijgen. Aangezien deze kinderen nog niet oud genoeg zijn om alleen en zelfstandig overal zelf naar toe kunnen. Volgens bijna alle ouders missen partners tijd voor elkaar, vanwege het plannen en het drukke werk-privébalans. Hoewel de partnerrelatie en de samenwerking tussen de ouders door het merendeel als positief wordt ervaren. Hieruit kan worden opgemaakt dat het goed gaat in de partnerrelatie en de samenwerking tussen de partners. Opvallend is, dat de communicatie volgens de ouders bij de helft positief verloopt en bij de andere helft negatief verloopt.

Gemiddeld wordt de samenwerkingsrelatie beoordeeld met een 7,7. Iedereen geeft hun samenwerkingsrelatie een voldoende en de ouders geven aan dat het goed gaat. De genoemde verbeterpunten volgens een aantal ouders zijn: een betere communicatie, meer tijd voor elkaar, een betere taakverdeling of een betere samenwerking. Kortom, uit het onderzoek is gebleken dat het goed gaat in de samenwerkingsrelatie tussen ouders met een kind van zeven of acht jaar.

In bijlage 9.6 staat de factsheet die is gemaakt voor het project Leuker voor Later. De factsheet bevat de belangrijke bevindingen uit de conclusie en geeft tips om de samenwerkingsrelatie te verbeteren.

6. Discussie

De uitkomsten van het onderzoek komen overeen met de literatuur. Volgens de literatuur in het theoretisch kader is er in de fase van het kind een groei in de woordenschat, grove- en fijne motoriek, worden vriendschappen belangrijker en zijn er mogelijk uitdagingen met de komst van het internet (Feldman, 2018). Ook in de resultaten komen deze aspecten terug. Zo ervaren ouders de aanwezigheid van het schermgebruik en merken ze de ontwikkeling in communicatie en zelfstandigheid. Daarnaast merken ouders dat de vriendschappen van hun kind steeds meer invloed hebben. Verder komt in de literatuur naar voren dat partners elkaar op een praktische of emotionele manier kunnen ondersteunen (Fletcher et al., 2019). In de resultaten komt dit naar voren, doordat de ouders aangeven elkaar te ondersteunen op een praktische manier door het probleem direct aan te pakken. Er worden voorbeelden gegeven, zoals het geven van advies of het oplossen van problemen door taken over te nemen van de partner. Wat opvallend is, is dat het merendeel van de ouders ook de verschillen met hun partner noemt en in hoeverre dit invloed heeft op de samenwerkingsrelatie. Dit komt ook naar voren in het ecologische model van Feinberg (2003) in figuur 2, waar de factor karaktereigenschappen van de ouders (*individual parent characteristics*) een van de invloeden is op de samenwerkingsrelatie.

De resultaten van het onderzoek tonen aan dat de ouders met een kind van zeven of acht jaar ervaren dat het goed gaat in de samenwerkingsrelatie. Dit betekent dat naast een paar verbeterpunten, het goed gaat volgens de ouders in het onderzoek. In de inleiding werd al vermeld dat het doel van het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding is om het welzijn van de ouders, en daarmee de ontwikkeling van het kind, voorop te zetten. Als het namelijk goed gaat met de ouder, dan gaat het ook goed met het kind. Deze resultaten betekenen dat het volgens de ouders goed gaat in de samenwerkingsrelatie en dit mogelijk ook positieve effecten heeft op het kind. Met dit onderzoek is er een duidelijker beeld gecreëerd in de uitdagingen en wat goed gaat in de samenwerkingsrelatie tussen ouders. Voor toekomstige ouders betekent dit dat hier mogelijk op in kan worden gespeeld door bij de uitdagingen betere ondersteuning te kunnen bieden.

In het onderzoek zijn vijf ouderparen geïnterviewd. Hoewel het onderzoek meer valide is door ook vaders te betrekken bij het onderzoek, heeft het ook voor een beperking gezorgd. Zo stemde de ouderparen hun antwoorden op elkaar af, waardoor er door de ouderparen mogelijk sociaal wenselijk is geantwoord en niet volledig de waarheid is verteld. Dit heeft mogelijk ook invloed op de validiteit van het onderzoek. Daarnaast kregen de moeders die alleen werden geïnterviewd kritischer naar hun samenwerkingsrelatie in vergelijking met de ouderparen. Door het interviewen van de ouderparen kon een beter beeld worden geschetst van hoe de partnerrelatie en de samenwerking eruitziet. Ook over het afstemmen tussen de ouderparen valt mogelijk wat te zeggen. De ouderparen die goed met elkaar afstemden in hun antwoorden, waren positiever over hun samenwerkingsrelatie dan de ouders die langer deden over het afstemmen van hun antwoorden of het niet met elkaar eens waren. In mogelijke vervolgonderzoeken van Leuker voor Later is het beter om de ouderparen apart van elkaar te interviewen, maar wel beide ouders uit te nodigen voor een interview. Daarnaast hebben de ouders zichzelf aangemeld voor de jaarlijkse interviews bij Leuker voor Later. Dit kan betekenen dat het ouderschap van deze ouders beter verloopt vergeleken met ouders die zich niet hebben aangemeld. De ouders die een mail kregen over dit onderzoek, wisten dat het onderzoek zou gaan over de samenwerkingsrelatie. Er zijn vijf van de vijftien ouderparen die niet hebben gereageerd. Dit zou de resultaten kunnen hebben beïnvloed. De ouderparen die geen reactie hebben gegeven, zouden mogelijk een minder goede samenwerkingsrelatie hebben en zich hierdoor niet hebben aangemeld. Het is mogelijk dat de ouders geen tijd hadden voor een interview vanwege

werkgerelateerde redenen, net als de partners van de moeders die alleen zijn geïnterviewd. Verder kwamen de culturele achtergronden van de ouders met elkaar overeen, wat betekent dat het onderzoek mogelijk niet divers genoeg was. Er waren veel overeenkomsten tussen de respondenten in cultuur en in hun financiële situatie. Alle ouders gaven aan een goede baan te hebben en financieel stabiel te zijn. Daarnaast had het merendeel van de moeders een beroep in het onderwijs, psychologie of pedagogiek. Ook kan het zo zijn dat iemand met een ander geloof of migratieachtergrond anders hun samenwerkingsrelatie ervaart en er mogelijk grotere verschillen zijn in de samenwerkingsrelatie. Zo is in er dit onderzoek een ouderpaar waarvan een ouder christelijk gelovig is. Deze ouders gaven aan hierdoor irritaties te ervaren in het maken van afspraken over de opvoeding, omdat ze hierdoor niet op een lijn liggen. Daarnaast is er ook een ander ouderpaar waarvan beide ouders christelijk gelovig zijn. Zij ervaren een traditionelere rolverdeling, waarbij de vrouw meer doet dan de man in de opvoeding van de kinderen en in het huishouden.

In de inleiding is al naar voren gekomen dat de samenwerkingsrelaties tussen ouders in de literatuur nog relatief weinig is onderzocht in Nederland. Voor vervolgonderzoeken is het mogelijk interessant om ook te kijken naar de samenwerkingsrelatie in andere fases in het ouderschap. Nu zijn de kinderen nog net niet zelfstandig genoeg om hun eigen leven alleen uit te voeren. Bij enkele ouders met oudere kinderen dan zeven of acht jaar, zoals middelbare schoolleeftijd, kwamen er al andere kwesties naar voren die van invloed zijn op de samenwerkingsrelatie. Deze resultaten waren echter niet van toepassing op dit onderzoek, maar kunnen wel interessant zijn voor vervolgonderzoeken. Zo zou Leuker voor Later in de toekomst ook onderzoek kunnen doen naar de samenwerkingsrelatie tussen ouders met kinderen op de middelbare school of kinderen die uit huis zijn. De kinderen zijn dan oud genoeg om zelfstandig naar hun eigen afspraken te gaan, waardoor de ouders mogelijk meer ruimte krijgen voor elkaar en zichzelf. De samenwerkingsrelatie zal dan mogelijk ook anders moeten worden ingevuld. Nu gaven ouders al aan dat de mate van zorg naar hun kind anders is in vergelijking met het begin van het ouderschap, omdat er nu meer tijd wordt besteed aan de ondersteuning en begeleiding van het kind in plaats van aan de zorg. Hierdoor wordt bijvoorbeeld de taakverdeling anders verdeeld, omdat deze aspecten er nu bijkomen. Ook vindt het overleg tussen ouders nu in alle gevallen 's avonds plaats, omdat de kinderen nu nog redelijk op tijd naar bed gaan. Later zullen de kinderen later naar bed gaan wat invloed kan gaan hebben op hoe en wanneer de ouders communiceren met elkaar.

7. Aanbevelingen

De helft van de ouders geeft aan dat de communicatie niet goed verloopt of beter zou kunnen. Zo geven de ouders aan dat de communicatie niet altijd goed verloopt en er soms onenigheden zijn in de communicatie. Ouders willen graag meer tijd om te communiceren en willen minder discussie samen. Het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding heeft al een bestaande cursus Ouderteam voor ouders gericht op de samenwerking(relatie) van ouders (Leuker voor Later, 2023). Dit is een preventieve cursus en wordt gegeven aan toekomstige ouders. De ouders uit dit onderzoek zijn al ouders van een kind van zeven of acht jaar. Daarnaast hebben de meeste van deze ouders ook aangegeven nooit samen met hun partner een cursus of andere vormen van interventies te hebben gevolgd. Het advies is om een workshop te ontwikkelen voor ouders met een kind dat op de basisschool zit. In deze workshop kan er worden gereflecteerd op de huidige samenwerkingsrelatie. Met name de communicatie is hierin een belangrijke factor om aan bod te laten komen. Door middel van mogelijke interactieve handvaten of oefeningen kunnen de ouders in deze workshop op een leuke manier oefenen met hun samenwerkings- en communicatieve vaardigheden. De workshop is voornamelijk bedoeld voor ouders die even terug willen gaan naar het hier-en-nu met hun partner. En voor ouders die een opfrisser kunnen gebruiken in hun samenwerkingsrelatie. Ouderschap is een kwetsbaar onderwerp, waarbij het niet de bedoeling is om de ouders een negatief gevoel te geven of te vertellen wat ze wel of niet goed doen. Door juist een positieve en gezellige workshop aan te bieden om te oefenen en bewust te worden van deze vaardigheden, is de workshop mogelijk aantrekkelijker voor ouders.

Verder wordt erdoor bijna alle ouders aangegeven dat ze de logistiek of het plannen een pittig onderdeel vinden van het ouderschap. Wie haalt wie op en wie moet waar zijn, zijn vragen waar ouders dagelijks mee te maken krijgen. Op dit moment is er in de literatuur relatief weinig aanbod van interventies over plannen en organiseren gericht op ouders. En het aanbod dat er is, is voornamelijk gericht op ouders of kinderen met psychische of mentale klachten. Het lectoraat kan hier mogelijk op in spelen door middel van het maken van een poster of factsheet met mogelijke tips voor ouders die aangeven dit lastig te vinden. Of het onderdeel plannen kan mogelijk ook terugkomen in de bovenstaande workshop voor ouders met een kind op de basisschool. Door te oefenen met hoe ouders dit het beste kunnen aanpakken of door bijvoorbeeld een gezamenlijke familieplanner te maken kunnen partners dit ook implementeren in hun eigen leven. Niet alleen het plannen zelf is belangrijk, maar ook hoe partners kunnen zorgen voor een betere verdeling en hoe er tijdens het plannen voor kan worden gezorgd dat er ook tijd is voor elkaar.

Daarnaast wordt er door het merendeel van de ouders aangegeven dat ze het omgaan met het telefoongebruik en schermgebruik ervaren als een uitdaging. Ook geeft het merendeel van de ouders aan dat andere ouders vaak andere afspraken maken over het schermgebruik van hun kind. En er zijn ouders die aangeven dat er al veel kinderen in de klas van hun kind zijn die al een telefoon hebben. Er zijn zelfs een aantal ouders die aangeven dat hun eigen telefoongebruik invloed heeft op de opvoeding. Ook maken een aantal ouders zich zorgen over waar het telefoongebruik en sociale media heen gaat in de toekomst. Ouders missen op dit gebied bepaalde richtlijnen. Wel bestaan er al informatiebronnen voor richtlijnen. Op het gebied van informatie is er op de site van het Nederlands jeugdinstituut een Toolbox voor professionals met tips voor het omgaan met ouders met vragen over mediagebruik (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). Zo zijn er voor ouders met een kind tussen de zes en acht jaar tips die professionals kunnen meegeven aan ouders. Ook worden er tips aangeboden aan professionals om het gesprek met de ouders aan te gaan over de aanwezigheid van media in het huishouden. Het advies is om praatgroepen met ouders te organiseren om deze onderwerpen aan bod te laten komen.

Op die manier kunnen ouders de standpunten en gemaakte afspraken van elkaar horen en mogelijk beter afwegingen maken met hun eigen partner. Ouders geven aan zichzelf te vergelijken met andere ouders en dat de omgeving steeds belangrijker wordt bij het maken van opvoedbeslissingen. Door het organiseren van praatgroepen kunnen ouders deze vergelijkingen bespreken en zijn ze zich bewust van de opvoedbeslissingen van hun omgeving. Dit kan ook voordelig zijn voor ouders met een klein netwerk, omdat ze op deze manier hun netwerk kunnen uitbreiden. Om de ouders richtlijnen te kunnen bieden kan er een poster worden gemaakt met daarin de voor- en nadelen van schermgebruik en mogelijke richtlijnen die ouders kunnen hanteren gebaseerd op recente onderzoeken. Zo zouden de al bestaande tips van het Nederlands Jeugdinstituut kunnen worden gebruikt ter inspiratie. Het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding werkt samen met scholen die deze posters kunnen uitdelen aan de ouders, zodat de ouders van alle kinderen uit de klas dezelfde informatie hebben ontvangen en ook hier onderling mogelijk over in discussie kunnen gaan. Zo wordt er een bewustzijn gecreëerd over deze nieuwe uitdaging in de opvoeding. Ook met de insteek dat telefoongebruik in de toekomst mogelijk een nog grotere invloed gaat zijn in de ontwikkeling van de kinderen, welzijn van de ouders en de samenwerkingsrelatie tussen de ouders.

8. Literatuurlijst

- Baarda, D. B., Bakker, E., Boullart, A., Julsing, M., Fischer, T., Peters, V., & Van Der Velden, T. (2018). *Basisboek kwalitatief onderzoek: handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*.
- CBS. (2022, 29 november). *Werken en zorgen*. Emancipatiemonitor 2022. Geraadpleegd op 23 februari 2023, van <https://longreads.cbs.nl/emancipatiemonitor-2022/werken-en-zorgen/>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (z.d.). *Kinderen krijgen*. Geraadpleegd op 16 maart 2023, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/levensloop/kinderen-krijgen#:~:text=Vooral%20aan%20het%20eind%20van,gemiddeld%2031%2C7%20jaar%20oud.>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015, 6 oktober). *Moeder doet meer aan opvoeding, ook als ze werkt*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/41/moeder-doet-meer-aan-opvoeding-ook-als-ze-werkt>
- Dingemanse, K. (2021). Stappenplan om kwantitatieve en kwalitatieve interviews te coderen. *Scribbr*. <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/coderen-interview/>
- Faan, A. I. M. P. D. (2010). *Transitions Theory: Middle Range and Situation Specific Theories in Nursing Research and Practice*. Springer Publishing Company.
- Feinberg, M. E. (2003). The Internal Structure and Ecological Context of Coparenting: A Framework for Research and Intervention. *Parenting: Science and Practice*, 3(2), 95–131. https://doi.org/10.1207/s15327922par0302_01
- Feinberg, M. E., Brown, L. D., & Kan, M. (2012). A Multi-Domain Self-Report Measure of Coparenting. *Parenting: Science and Practice*, 12(1), 1–21. <https://doi.org/10.1080/15295192.2012.638870>
- Feldman, R. (2019). *Ontwikkelingspsychologie II: Levensloop vanaf de jongvolwassenheid* (H. Te Baerts & L. Voets, Vert.; 8ste editie). Pearson Benelux B.V.
- Feldman, R. (2018). *Ontwikkelingspsychologie* (E. Lahlah, L. Voets, & G. Van der Wielen, Vert.; 7de editie). Pearson Benelux bv.
- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., Campbell, L., & Overall, N. C. (2019). *The Science of Intimate Relationships*. Wiley.
- Gravesteijn, C. (2019). Ondersteun je de ouder, dan ondersteun je het kind. *Tijdschrift Relatierecht En Praktijk*, 4. <https://www.hsleiden.nl/binaries/content/assets/hsl/lectoraten/ouderschap-en-ouderbegeleiding/publicaties/artikel-in-relatierecht-en-praktijk-nummer-4-uitgave-juni-2019.pdf>
- Lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding. (2018). Verantwoordingsrapport Leuker voor later. *Hogeschool Leiden*. <https://www.hsleiden.nl/binaries/content/assets/hsl/lectoraten/ouderschap-en-ouderbegeleiding/leuker-voor-later/verantwoordingsrapport-leuker-voor-later.pdf>

- Leuker voor Later*. (2023, 1 februari). Hogeschool Leiden.
<https://www.hsleiden.nl/ouderschap-en-ouderbegeleiding/onderzoek/leuker-voor-later>
- Mensah, F. K., & Kiernan, K. E. (2009). Parents' mental health and children's cognitive and social development. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 45(11), 1023–1035. <https://doi.org/10.1007/s00127-009-0137-y>
- Nederlands Centrum Jeugdgezondheid. (z.d.). *Psychosociale problemen (2016): Definitie en prevalentie*. Geraadpleegd op 16 maart 2023, van <https://www.jgzrichtlijnen.nl/alle-richtlijnen/richtlijn/?richtlijn=35&rlpag=1745>
- Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Opvoeden en ouderschap*. Geraadpleegd op 23 februari 2023, van <https://www.nji.nl/opvoeden-en-ouderschap>
- Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Mediaopvoeding*. Geraadpleegd op 2 juni 2023, van <https://www.nji.nl/mediaopvoeding>
- Nederlands Jeugdinstituut. (2022, 25 november). *Cijfers over gezinnen*. Geraadpleegd op 23 februari 2023, van <https://www.nji.nl/cijfers/gezinnen>
- Nunes, C. E., De Roten, Y., Ghaziri, N. E., Favez, N., & Darwiche, J. (2021). Co-Parenting Programs: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Family Relations*, 70(3), 759–776. <https://doi.org/10.1111/fare.12438>
- Parkes, A., Green, M. F., & Mitchell, K. R. (2019). Coparenting and parenting pathways from the couple relationship to children's behavior problems. *Journal of Family Psychology*, 33(2), 215–225. <https://doi.org/10.1037/fam0000492>
- Pas, A., van der. (2022, januari). *Ouderschapstheorie Alice van der Pas*. Nederlands Centrum Jeugdgezondheid. Geraadpleegd op 28 maart 2023, van <https://www.ncj.nl/wp-content/uploads/media-import/docs/443a5d62-ffa3-4365-8bbc-a2201a9e3aee.pdf>
- Petterson, D., Gravesteyn, C., & Peschier, C. (2017). De kracht van alledaags ouderschap. *Pedagogiek*, 37(1), 27–46. <https://doi.org/10.5117/ped2017.1.pett>
- Rothfusz, J. (2019). *Ethiek in de psychologie*.
- Zimbardo, P. G., Johnson, R. L., & McCann, V. (2013). *Psychologie: een inleiding*.

9. Bijlage

9.1 Uitnodigingsmail naar ouders

Beste ouder,

Mijn naam is Tiffany Smit, ik ben vierdejaars student Toegepaste Psychologie en werk mee aan het project Leuker voor Later. U heeft aangegeven dit schooljaar geïnterviewd te willen worden. Via deze mail wil ik daarom graag een afspraak met u inplannen.

In het gesprek gaan wij dieper in op uw beleving van het ouderschap in deze leeftijdsfase van uw kind. De samenwerkingsrelatie met uw partner zal in het gesprek centraal staan. Hierdoor wil ik u vragen of uw partner, indien van toepassing, zou kunnen aansluiten tijdens het gesprek.

Het gesprek zal ongeveer 45 minuten tot een uur duren. Het gesprek wordt opgenomen, zodat ik het later kan uittypen voor het onderzoek. Na afloop kan u de opname ontvangen, als u dat leuk vindt. Het gesprek kan zowel fysiek als online worden gevoerd. Dit is afhankelijk van uw eigen voorkeur, maar ook van de reistijd. Zelf ben ik woonachtig in Teylingen/Leiden. Als uw voorkeur uitgaat naar een fysiek gesprek, ontvang ik graag uw adresgegevens.

Ik zou het gesprek graag willen plannen in de periode van 3 april tot 21 april. Het gesprek kan ook in de avond plaatsvinden. Wanneer bent u beschikbaar? Ik ben bereikbaar via dit e-mailadres.

Daarnaast heb ik alvast een toestemmingsformulier bijgevoegd in deze mail. Dit formulier ontvang ik graag ondertekend retour voordat het gesprek plaatsvindt.

Ik hoor graag van u.

Vriendelijke groet,

Tiffany Smit

9.2 interviewinstructie

9.2.1 Introductie

Goedemorgen, middag of avond. Ik ben Tiffany Smit en ik ben student aan de hogeschool in Leiden. Ik ben vierdejaarsstudent van de opleiding Toegepaste Psychologie en ik zal jullie eerst even wat uitleg geven voordat we met het interview beginnen. Eerst zou ik u eerst hartelijk willen bedanken voor het meedoen!

Als laatste onderdeel voor mijn studie doe ik momenteel onder leiding van de onderzoekers van Leuker voor Later onderzoek naar de samenwerkingsrelatie tussen ouders met een kind in de basisschoolleeftijd. Graag wil ik met u het gesprek aangaan over uw ervaringen met de samenwerkingsrelatie met uw partner en het ouderschap.

- Met **samenwerkingsrelatie** met uw partner wordt bedoeld hoe jullie samen afspraken maken over opvoedkwesties, taakverdeling en ondersteuning. En hoe jullie samenwerken om jullie kind(deren) op te voeden.
- Met **ouderschap** wordt het zijn van een ouder en alles dat daarbij kan komen kijken bedoeld, zoals het werk-privébalans, het partnerschap, de opvoeding, en sociale contacten.

Bij het onderzoek van Leuker voor Later wordt er aan de hand van interviews gekeken naar hoe het met de ouders gaat, welke vaardigheden zij inzetten gedurende het ouderschap en om te kijken naar de behoeften van de ouders. Er zijn **geen** goede of foute antwoorden. Ik ben juist benieuwd naar uw eigen ervaring en beleving.

Het gesprek zal ongeveer 45 minuten tot een uur duren, maar dit verschilt natuurlijk per gesprek. Is er een eindtijd waar we rekening mee moeten houden?

In de mail had ik al eerder aangegeven dat ik het gesprek graag zou willen opnemen, zodat ik dit later kan uittypen voor het onderzoek. Hiervoor heeft u als het goed is het **toestemmingsformulier** ingevuld. Het gesprek zal anoniem worden verwerkt. Na het gesprek zal ik het gaan uittypen en het verwerken in het onderzoek. Gaat u hier nog steeds mee akkoord?

Heeft u nog vragen voordat we beginnen?

9.2.2 Topiclijst

Topics	Onderwerpen en/of vragen	Overige opmerkingen
<i>Algemeen</i>	Voorstellen (gezinssituatie, werk, eventuele bijzonderheden)?	Vragen of ze al eerder voor het onderzoek van Leuker voor Later hebben meegedaan? Wat zijn de ervaringen?
<i>Ouderschap</i>	- Hoe ervaart u nu het ouderschap? - Hoe ervaart u het hebben van een kind van 7/8 jaar? - Hoe ervaart u uw werk- privé- en gezin balans?	

<i>Samenwerkingsrelatie</i>	- Hoe ervaren jullie het maken van afspraken over de opvoeding (opvoedkwesties)? - Hoe ervaren jullie de taakverdeling? Hoe maken jullie daar afspraken over? - Hoe ondersteunen jullie elkaar? En hoe ervaren jullie dat? - Hoe ervaren jullie de samenwerking wanneer jullie het kind opvoeden? - Op een schaal van 1 tot 10, hoe tevreden zijn jullie met jullie samenwerkingsrelatie en waarom?	
	Communicatie: - <i>Hoe ervaren jullie de communicatie naar elkaar toe?</i>	
	Partnerrelatie: - <i>Hoe ervaren jullie de partnerrelatie op het moment?</i>	Mogelijk doorvragen op de intimiteit, verbondenheid of passie.
<i>Afsluiting</i>	- Zijn er nog thema's waar we het nog niet over hebben gehad, maar die wel meespelen bij jullie samenwerkingsrelatie? - Wat zou u toekomstige/aankomende/nieuwe ouders met een kind van 7/8 jaar willen adviseren?	

9.3 Ondertekend geheimhoudingsverklaring

Versie mei 2021

Gedragcode en verklaring van geheimhouding Longitudinaal onderzoek Leuker voor Later Lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding, Hogeschool Leiden

- Te ondertekenen door onderzoekers (medewerkers, studenten en promotieonderzoekers) die werkzaam zijn bij of werkzaamheden verrichten voor het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding van Hogeschool Leiden.
- Ondertekening dient plaats te vinden alvorens zij werkzaamheden voor het lectoraat verrichten (o.a. dataverzameling, verwerking van data en publiceren).

De gedragscode voor praktijkgericht onderzoek bestaat uit vijf regels. Dit zijn regels voor verantwoord gedrag van studenten en medewerkers tijdens het doen van praktijkgericht onderzoek in het Hoger Beroepsonderwijs in Nederland. De code, opgesteld in 2010, beschrijft gewenst gedrag bij het uitvoeren van de 'taak' onderzoeken. Deze zijn;

1. Onderzoekers aan het hbo dienen het professioneel en maatschappelijk belang
2. Onderzoekers aan het hbo zijn respectvol
3. Onderzoekers aan het hbo zijn zorgvuldig
4. Onderzoekers aan het hbo zijn integer
5. Onderzoekers aan het hbo verantwoorden hun keuzes en gedrag

Hiermee verklaart ondergetekende in te stemmen met de volgende voorwaarden:

- a) dat hij / zij zich houdt aan de gedragscode voor het doen van praktijkgericht onderzoek in het hbo (zoals hierboven beschreven);
- b) dat hij / zij zorgvuldig zal omgaan met persoonsgegevens en deze alleen zal gebruiken voor de afgesproken doeleinden;
- c) dat hij / zij de bestanden en documenten alleen in de daartoe door Hogeschool Leiden aangewezen digitale systemen opslaat;
- d) dat hij / zij geen (audio)bestanden bewaart of doorstuurt aan derden of gegevens met derden communiceert;
- e) dat hij / zij geen (foto)kopieën maakt van de gegevens die bij het onderzoek betrokken zijn of documenten of op andere wijze ter inzage gegeven gegevens of delen daaruit kopieert;
- f) dat hij / zij geen persoons- en onderzoeksgegevens in openbaarheid zal brengen;
- g) dat hij / zij geheimhouding zal betrachten van alle gegevens en aan documenten of personen ontleende gegevens.

Bij deze verklaar ik kennis te hebben genomen van bovenstaande gedragscode en overige bepalingen en verklaar ik mij te houden aan de gedragscode, afspraken en geheimhoudingsplicht zoals hierboven beschreven:

Naam:	Tiffany Smit
Geboortedatum:	20-04-2000
E-mailadres:	tiffanysmit@hotmail.nl
Telefoonnummer:	0631514156
Plaats van ondertekenen:	Utrecht
Datum:	11-1-2023
Handtekening:	

9.4 Toestemmingsverklaring voor de ouders

Toestemmingsverklaring huisbezoek Leuker voor later

Beste ouder, wilt u aangeven of u akkoord gaat met de volgende stellingen:

Ik geef toestemming voor deelname aan het onderzoek.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Ik doe vrijwillig mee aan dit onderzoek.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Ik ben naar tevredenheid over het doel van het onderzoek geïnformeerd via mail en/of medewerker/student van het onderzoek.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Ik weet wat de verschillende doeleinden zijn van dit onderzoek (studentonderzoek en Leuker voor later)

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Ik ga ermee akkoord dat er opnames worden gemaakt.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Ik ga ermee akkoord dat de opnames gebruikt worden voor onderzoeksdoeleinden en dat studenten een uitgewerkt en **geanonimiseerd** transcript van het gesprek voor hun opdracht gebruiken.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Ik ga ermee akkoord dat de opname **anoniem** gebruikt worden voor onderwijsdoeleinden, zoals colleges en/of trainingen (binnen Hogeschool Leiden) .

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Ik ga ermee akkoord dat de opname **anoniem** gebruikt worden voor onderwijsdoeleinden, zoals lezingen of beroepsbijeenkomsten (buiten Hogeschool Leiden) .

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Ga verder op de volgende pagina →

Ik ben naar tevredenheid op de hoogte gesteld op welke wijze ik mijn deelname aan het onderzoek kan stopzetten en/of het gebruik van mijn gegevens kan stop zetten.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

De onderzoeksgegevens worden tien jaar bewaard nadat u de tweede fase (basisschool tijd) van het onderzoek heeft afgerond.

Plaats: Naam ouder:

Datum: **Handtekening:**

Opmerking(en).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Voor de medewerker/student van het onderzoek

Ik heb de deelnemer voldoende geïnformeerd over het doel van het onderzoek en zal op een zorgvuldige manier met de verkregen gegevens omgaan.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Plaats: Naam student + nummer:
.....

Datum: **Handtekening:**

9.5 Codeboom

Ervaring samenwerkingsrelatie:

1. Ervaring werk-privébalans en planning.
2. Partnerrelatie, tijd inplannen samen, communicatie.
3. Taakverdeling.
4. Ondersteuning.
5. Opvoeding.

Overige ouderschap ervaringen.

Overige samenwerkingsrelatie ervaringen.

Blauw
Groen
Geel.
Oranje.
Roze.
Grijs
Wit.

Ervaring werk-privébalans		
Subcategorie en codes	Toelichting codes	Citaat
Invloeden op balans:		
• Flexibiliteit.	Flexibel of inflexibel zijn in bijvoorbeeld werk of planning.	'Nou met werk is het wel echt prima te combineren. Als ik een vergadering heb of gesprekken dan ja, dan zit ik daaraan vast. Maar eigenlijk de rest van de als ik dat niet heb kan ik in principe naar huis wanneer ik wil.'
• Reistijd.		'Ben ook veel onderweg en dat maakt dus automatisch dat het meeste op moeders schouders komt.'
• Leuk vinden en energie krijgen van werk.		'En ik denk wel echt dat ik een leukere moeder ben, omdat ik werk'.
• Veel werken.		'Ik werk fulltime. Ik moet ook wel fulltime werken anders zou er niet genoeg geld binnenkomen. Dat is wel zwaar.'
• Thuiswerken.		'Het is natuurlijk, omdat ik veel thuis werk dat heel veel door elkaar loopt inderdaad.'
• Opleiding.		'Nou ik ben natuurlijk nu met die opleiding bezig, dus dan dat kost gewoon echt wel wat meer energie.'
• Vermoeidheid.		'Het komt ook gewoon dan kom je moe uit je werk. En dan denk je oh moet ik dat ook nog doen.'
Ervaringen:		
• Er is vrije tijd voor ouder.	Zoals tijd voor jezelf, een moment om met vrienden af te spreken of tijd voor hobby's.	'Vader heeft een avond voor zichzelf en ik heb een avond voor mezelf.'
• Geen vrije tijd ouder.	Zoals tijd voor jezelf, een moment om met vrienden af te spreken of tijd voor hobby's.	'Nee we hebben eigenlijk geen tijd meer voor hobby's {gelach}.'
• Invloed aantal kinderen op balans.		'Je hebt het er met één net zo druk als met drie. Als eentje aan het logeren is dan denk ik oh relaxed ik heb er een minder. Als gevolg dat de druk eraf is en alsnog 20 duizend de soep in loop als ik gewoon drie heb.'
• Tevredenheid.		
• Lastig balanceren.		'Dus ik vind het altijd heel lastig om daar dan een goeie balans.'
• Geen balans ervaren.		
• Druk ervaren.		
• Bijtanken en door.		'Als je een momentje hebt kan je een beetje bijtanken en dan gaan we weer door.'
• Opleiding ernaast vermoeiend en zwaar.		
• Zelf drukte creëren.	Zelf drukte in planning creëren door bijvoorbeeld eigen ambities, kinderen die van ouder op sport moeten, eigen verwachtingen, etc.	'Ja ik stel gewoon best wel veel eisen aan mezelf en ik ben ook geneigd bijvoorbeeld om voor hobby/privé zeg maar dan ook nog weer. Ja ook weer gewoon allerlei eisen aan mezelf te stellen of mijn dingen op te leggen of taken op me te nemen of verplichtingen aan te gaan.'
• Ongelukkig worden van alleen managen gezin.	En niet of weinig werken ernaast.	'Ik ben weliswaar geen kostwinnaar, maar ja als je dagen alleen maar

		gevuld zijn met halen brengen, zorgen. Ja ik werd er echt niet gelukkig van.'
• Behoeftte aan rust.		'En ik heb merk ik wel soms het gevoel dat ik even een rustmoment kan gebruiken ofzo.'
Ervaringen over de planning		
Ervaring:		
• Druk.		
• Uitdagend.		
• Alles moet onder school- en werktijd.		'Ja en ik kan me dat niet herinneren van vroeger, maar ook al die 10 minuten gesprekken zijn onder schooltijd.'
• Moeilijkheid plannen hangt af van werktijden.		'Echt echt moeten plannen. Dus oke wie haalt wie op? En overdag ook af en toe bellen van oke haal jij nu die twee op of ik? Beetje afhankelijk van de tijd en waar iedereen staat met zijn werk.'
• Behoeftte aan familieplanner.		
• Niet alles kan.		'En soms hebben we wel het idee dat je gewoon veel afspraken moet. Er gaat veel tijd bijvoorbeeld in logopedie, fysiotherapie dat soort dingetjes. En voor hun eigen ontwikkeling. Terwijl je eigenlijk misschien wel iets leuks met ze wil gaan doen.'
• Pittig.		'Ook vind ik ook een hele uitdaging om iedereen maar overal logistiek naartoe te brengen. En je werk. En op tijd op school, op tijd van school halen, studiedagen, sportclubjes. Dat is voor mij wel echt onderdeel van het pittig van het ouderschap.'
• Denken hoe gaan we dit aanpakken?		'Dan komt alles soms wel eens bij elkaar en dat je denkt wel eens van nou hoe gaan we dit dan doen?'
• Ouderschapsverlof opnemen.		'En toen dacht ik ja ik ga het allemaal niet meer redden logistiek gewoon. Dus ik moet wel minder gaan werken. Toen had ik ouderschapsverlof opgenomen en dan werkte ik dus een keer in de twee weken, maar 16 uur.'
• Vooral druk leven kind.	Denk aan sport, zwemles, schoolactiviteiten, kinderfeestjes, kinderen die bij vrienden spelen, etc.	'We merken vooral veel dingen op school vooral waar je nu ook mee, waar je vaker voor gevraagd wordt. Ik merk dat, daar ben je ook wel druk mee.'
Aanpak:		
• Gezamenlijke planning van gezin.		
Planningen gezin:		
• Planning sport of zwemles kinderen.		'Woensdag moet hij hockeyen, donderdag BSO en vrijdag moet hij hockeyen. En zaterdag wedstrijd. Dat is zijn leven.'
• Planning bij vrienden spelen kinderen.		
• Planning BSO-kinderen.		
• Planning gezin.		'Dus maandag is de enige dag dat we niks hebben {gelach}.'
Partnerrelatie		
Omgang met elkaar:		
• Elkaar dingen gunnen.		'Het allerbelangrijkste is dat je ook iemand dingen moet gunnen. Want al je dat dus niet doet, wordt dat ook tegen je gebruikt. En daar word je al helemaal niet gelukkig van.'
• Plagerigheid en humor.		'Ja, ik wij kunnen nog steeds wel heel erg lachen met elkaar. Dus ben echt wel een beetje dezelfde humor.'
• Acceptatie.		'Ja ja, en ook van elkaar accepteren. Ik bedoel niemand is perfect dus ja.'
• Respect.		

• Waardering.		'Dat hij dat van mij ook gewoon waardeert en ja dat dat ook waarde heeft.'
• Herkennen en benoemen leuke dingen.		
• Bij irritaties knuffelen.		
• Nooit fysieke ruzie of schelden.	Zoals elkaar slaan, met spullen gooien.	
• Mening partner weten zonder overleg.		
Ervaring partnerrelatie:		
• Elkaar goed kennen en aanvoelen. (Sterke band).		'Het is gewoon goed weet je. We weten wat we aan elkaar hebben en wat we tegen elkaar kunnen zeggen.'
• Lange relatie helpend.		'En ik denk dat als je zo lang samen bent dan vul je elkaar ook wel heel erg aan. In bepaalde situaties dus ook in bepaalde vriendschappen die je hebt.'
• Relatie kost geen moeite of verloopt natuurlijk.		'De relatie die we hebben. Dat kost gewoon geen moeite. Dit is vanzelfsprekend.'
• Door goede relatie makkelijk focus leggen op de opvoeding.		
• Van elkaar leren.		
• Geen druk op relatie.		
• Veel raakvlakken tussen partners.	Bijvoorbeeld dezelfde interesses, werk, normen en waarden, etc.	
• Partners moeten tijd maken voor elkaar of moeten elkaar opzoeken.		'En dat we echt de ruimte voor elkaar moeten opzoeken, of met elkaar eigenlijk. We proberen altijd een keer in het jaar een weekend echt weg te gaan. Echt alleen met zijn tweeën. En ja eigenlijk af en toe een avondje in te plannen.'
• Positieve ervaring van de partnerrelatie.	De partnerrelatie gaat goed, prima, best goed, leuk, stabiel.	
• Relatie krijgt meer ruimte.		
• Balans.		'We brengen elkaar wel goed in balans.'
• Behoeften aan genegenheid aangeven.		
• Partners hebben goede fundering.		'Ik denk dat wij dat we een hele goede fundering hebben.'
• Belangrijk om in partnerrelatie te investeren.	Het belangrijk vinden om te investeren in de partnerrelatie door samen dingen te blijven doen en elkaar niet kwijt te raken.	'We vinden het ook belangrijk dat we tijd met ze tweeën hebben.'
• Opladen door momenten samen.		
• Lekker in vel zitten invloed op partnerrelatie.		
Missen in partnerrelatie:		
• Spontaniteit.		'Het is niet meer zoals vroeger spontaan van, oh we gaan gewoon even. Zullen we dit weekend gewoon lekker een weekend weggaan? Ja prima doen we. En dat ja, dat mis ik wel eens.'
• Tijd samen.		'Maar we missen wel wat tijd samen. Vind ik. Ik zou wel wat meer tijd samen willen hebben.'
• Passie.		
Verschillen tussen partners:		
• In karakter.		
• Aanpak opvoeding.		'Nou we hebben het er bijvoorbeeld wel een tijd over gehad dat jij [V] het belangrijk vond dat ze hun bord leegaten. En dat ik het vooral vond dat het gezellig was aan tafel {gelach}.'
• Behoeften in relatie.		
• In beslissingen nemen.		'En ik kan daar heel veel tijd aan besteden. Hij kan heel veel makkelijker snel die knopen

		doorhakken en dan gewoon ja die boodschappen doen en klaar.'
• In structuur.		'En ik denk dat ik daar dan wat gestructureerder zelf in ben als dat hij dat is.'
• Prioriteit werk en gezin.		
• Communicatie.		
Samenwerking:		
• Teamwork.		'Weet je ik vind ons echt altijd een team zeg maar. Want wij zijn met zijn tweeën ook echt een team.'
• Elkaar aanvullen.		
• Verloopt natuurlijk.		
• Ieder eigen ding doen.		
• Goed.		'Nou weetje we werken gewoon echt goed samen en dat is ook een beetje onze kracht denk ik.'
• Samenwerking is kracht van ouders.		
• Soms goed soms slecht.		
• Meningingen uit omgeving invloed op ouders.		
Tijd inplannen samen		
Tijd maken voor elkaar:		
• Weekend weg of overnachting.		'Ik denk dat wij in de afgelopen 12 jaar drie keer samen een weekend weg zijn geweest.'
• 'S avonds tijd voor elkaar.		'Nou wat we eigenlijk wel bijna iedere dag doen is zeg maar als de kinderen in bed liggen, samen koffie en theedrinken. Dus dan spreken we elkaar toch wel even echt zeg maar.'
• Uiteten of lunchen samen.		'We proberen zoizo elke keer als hij thuis is gaan we zoizo uiteten samen. Het liefst twee keer. Nou goed één keer minimaal. Liefst natuurlijk vaker.'
• Opzoeken van concerten, festivals, etc.		
• Geen behoeften aan tijd voor elkaar buitenshuis.		
• Tijd technisch gezien zijn er mogelijkheden voor tijd samen.		
Gevolgen:		
• Oppas regelen.		'Als we echt weg willen met zijn tweeën dan moet er natuurlijk wel gewoon oppas komen hé.'
• Moeten inplannen.		
• Geen spontaniteit.		'Wat ik al zeg dat moeten we eigenlijk tegenwoordig plannen. En dat zorgt bijvoorbeeld dat het niet spontaan en romantisch kan zijn.'
• Niet romantisch.		
• Goed nadenken over activiteiten.		
Geen tijd kunnen inplannen door:		
• Niet kunnen regelen van oppas.		
• Werk.		
• Kinderen.		
• Te laat zijn met regelen plannen.		
• Komt er niet van.		
• Vermoeidheid.		
• Geen behoefte aan of zin in.		
Communicatie		
Ervaring communicatie:		
• Positieve communicatie.	Partners die aangeven dat de communicatie (heel) goed of prima verloopt.	'We kunnen heel goed communiceren.'
• Negatieve communicatie.	Partners die aangeven dat de communicatie beter kan of dat de communicatie niet goed is.	
• Alles benoemen.	Altijd alles benoemen van bijvoorbeeld problemen of irritaties.	'Maar we zijn ook alle twee van het of je accepteert het of je gaat er wat aan doen. Als er dingen niet goed gaan, dan moet je het aangeven. Want als je het niet zegt dan kunnen

		we er niets aan doen. Dan wordt het alleen maar erger.'
• Begrip.		'We begrijpen elkaar wel altijd als ze een dan zegt het ander dan niet altijd ermee eens is, maar dat we wel altijd begrip tonen voor elkaar zeg maar. En dat vind ik ook wel heel belangrijk.'
• Vloeiend.		
• Gelijkwaardig.		
• Door communicatie andermans perspectief kunnen zien.		
• Af en toe irritaties.		'Nou conflicten hebben we niet zoveel. Af en toe een irritatiepuntje wel.'
• Ruzie tussen partners.		'We hebben zeker de laatste tijd niet heel vaak ruzies of onenigheden zeg maar.'
• Discussie tussen partners.		
• Weinig conflicten tussen partners.		
• Elke dag bellen.		'Hij belt elke dag. Dus hij weet ook hoe het loopt hier in huis.'
• Elke dag appen/whatsappen.		
Wat beter kan in communicatie:		
• Weinig tijd om te overleggen.		'Maar ja je hebt nooit tijd voor elkaar, want er is altijd wel iemand die ziek naar beneden komt of pas om 11 uur naar bed gaat. Dus tegen de tijd dat je dan een keer een gesprek wil voeren is het eigenlijk van nee dat doen we morgen wel. Oh nou dan doen we dat wel.'
• Na paar keer missen overleg connectie kwijt met partner.		
• Beter bespreken aanpak opvoeding.		'Dus dat zouden we denk ik ook nog wel beter kunnen doorspreken ofzo. Hoe we dat aanpakken. Ja met van wat laat je toe? En waar zet je stel je echt een duidelijke grens ofzo?'
• Het niet met elkaar eens worden.		
• Minder discussies.		
Overleg:		
• Overlegmomenten.	Wanneer het overleg plaatsvindt, zoals 's avonds, 's ochtends, onder schooltijd, etc.	
• Veel praten samen.		'Wij praten heel veel met elkaar.'
• Geen overleg in bijzijn van de kinderen.		'In ieder geval zonder kinderen erbij, zodat zij niet merken dat wij soms niet op een lijn zitten.'
• Overleg bij irritaties.		
• Overleg over opvoeding kinderen.	Overleg over alle opvoed gerelateerde onderwerpen, zoals opvoedbeslissingen.	'Wij praten graag met elkaar over de kinderen voornamelijk. Ons favorieten onderwerp.'
• Overleg over taakverdeling.		
• Overleg over het aanpakken.		'Alleen ik merk wel dat wij het als partners hebben we het wel vaak over alle ballen die we in de lucht houden.'
• Overleg over de partnerrelatie.	Overleg over onderwerpen gerelateerd aan de partnerrelatie.	
• Overleg over werk of dagelijkse bezigheden.		
• Overleg bij uitdagingen of problemen.		
• Verloop overleg tussen partners.	Hoe het gesprek verloopt tussen de twee partners.	'Als we dan wel eens over een vraagstuk denken. Van goh wat moeten we hier dan mee? Dan hebben we het er wel over inderdaad van nou 'hoe ervaar jij dat? Ervaar ik dat?' En nou ja, dan proberen er wel een beetje in te spiegelen.'
• Discussiepunten.	Bijvoorbeeld over financiële zaken, partnerrelatie of irritatiepunten van elkaar.	
Taakverdeling		

Huishoudtaken:		
• Koken.	Zoals het koken van het avondeten, ontbijt of lunch.	'En ik ben meer van het uitvoeren. {Gelach}. Dus zorg goed voor het nou ja het avondeten en het brood en dat soort dingen.'
• Schoonmaken.		
• Agenda, planning en lijstjes.		
• Boodschappen.		
• Wegwerken achterstanden.		'Ik probeer dan echt de dingen op te pakken die blijven liggen. Waar jij dan niet aan toekomt.'
• Reparaties aan het huis.		
• Vuilniszak.		
• Was.		
• Tafeldekken.		
• Geldzaken.		
• Afsluiten van het huis.	Zoals deuren op slot doen.	
Opvoedtaken:		
• Naar bed brengen kinderen.		
• Kinderen bepalen naar bed brengen kinderen.		
• Wakker maken kinderen.		
• Waarschuwen.		
• Gesprekken met kinderen.		
• Ophalen en brengen van de kinderen.		
• School gerelateerde zaken.	Zoals groepsapp van school, schoolactiviteiten, etc.	
• Activiteiten van kinderen.	Zoals sporten, zwemles, buitenspelen, spelen, ect.	'Ik onderneem meer spelletjes spelen, tekenen en knutselen. Dus echt samen met de kinderen spelen. Dat doe ik dan meer.'
• Verzorging van kinderen.	Zoals het aankleden, helpen tandenpoetsen, douchen, etc.	
Ervaring ontbijtritueel:		
• Gelijke verdeling.		
• Moeder doet het meest.		
• Op tijd op school.		'Dus ze zijn gewoon elke dag, beetje stress maar gezonde stress, komen we elke dag elke dag op tijd op school. Met hun kleren, eten, drinken.'
• Gezamenlijk ontbijten.		'Wij eten altijd aan tafel. S' ochtends, als het kan natuurlijk s' middags, en s' avonds wordt er gewoon altijd aan tafel gegeten met ze alle. Zonder IPads en dat soort dingen, want ik vind dat gewoon heel belangrijk en gezellig. {Gelach}.'
• Niet veel tijd.		
• Continue elkaar afwisselen.		
• Iedereen zorgt voor zichzelf.		
• Vader doet ochtendritueel.		
• Vader al werken (of thuiswerken).		
Ervaring avondritueel:		
• Voorbereiden op ontbijtritueel.	Denk bijvoorbeeld aan ontbijt klaarmaken, lunchtrommels klaarmaken, tafeldekken, kleding klaarleggen, etc.	'Alles wat ik van tevoren weet. Of waar ik invloed op kan hebben. Dat vooral. Dat als ik het kan voorbereiden dan doe ik dat.'
• Drukke planning kinderen in knoei met avondritueel.		'Ja avondeten is altijd wel een klein beetje een dingetje, omdat de voetbal dus op twee dagen precies van 5 tot 6 is. Echt een rottijsd.'
• Bedtijden kinderen.		'Om half 8 gaat de middelste naar bed. En om 8 uur gaat de oudste naar bed, zodat ik ook gewoon tijd heb met ze om voor te lezen en dat soort dingen zeg maar.'
• Vaste routine.		'We hebben wel een vaste routine qua eten. We eten eigenlijk wel altijd op hetzelfde tijd. Dezelfde tijdstip naar bed. Op dezelfde manier naar bed.'
• Extra tijd als kinderen op bed liggen.		'Om half 9 ligt het hele spul op bed. {Gelach}. En dan kan ik gaan koken,

		schoonmaken, boodschappen doen. Weet ik veel.'
• Vader doet avondritueel.		
• Moeder doet avondritueel.		
• Strijd om eten optijd klaar te hebben.		'Dus dat is wel even soms een strijd om iets te eten voor ze te hebben, klaar te hebben.'
• Proberen ritme houden.		
Beslissing verdeling gemaakt op basis op:		
• Bewustgemaakte afspraken.		'We hebben hier wel heel bewust voor gekozen en we hier ook heel bewust afspraken op gemaakt.'
• Werk.	De beslissing is gebaseerd op basis van werkgerelateerde redenen.	'En op een gegeven moment zijn we ook financieel gewoon gaan kijken. En had ik gewoon meer carrièrekansen. Waardoor ik meer ben gaan verdienen, waardoor ik structureel meer de kostenwinnaar ben geworden zeg maar.'
• Voorkeuren kinderen.		
• Of moeder doet alles of vader doet alles.		'Dus bij ons is het ook echt aan en uit. Dus de taakverdelingen is ook of ik doe het. Of hij doet het. Er zit geen middenweg in.'
• Zo ontstaan.		
• Vlotheid.		'Dat doe ik eigenlijk altijd. Gewoon omdat het dan snel en vlot verloopt.'
• Karakter, kwaliteiten, prioriteiten en voorkeuren van de ouders.	Zoals ochtend- of avondmens zijn.	'Dat hij een ochtendmens is en ik een avondmens is op zich ook wel fijn, want dan is hij 's ochtends wat fitter en ik ja 's avonds dan weer iets meer. Dan lossen we elkaar ook weer af.'
• Vanuit eigen opvoeding.		'En ja vaders die dan buitenshuis werkten en. {Stilte}. En ook moeders die vooral met de opvoeding bezig waren en dan automatisch neem je dat mee. Ook al vind je theoretisch gezien niet dat dat zo zou zijn, zou moeten zijn ofzo. Automatisch neem je dat toch mee.'
• Bij irritatie opruimen.		'En met het huishouden hebben we ooit is gezegd degene die er last van heeft, die doet het.'
• Moeder maakt verdeling.		'Zij kan veel beter organiseren en plannen dan ik. Dus zij verdeelt het dan onder ons tweeën.'
• In samenspraak.		'En dan is het vaak wel s' ochtends ook van wat wil jij doen? Wie pakt wat?'
Positieve ervaring taakverdeling:		
• Gelijke verdeling.		
• Tevreden met verdeling.		
• Taakverdeling verbeterd.		
• Vader aanwezig waar mogelijk.		
• Kinderen helpen in huishouden helpt.		'Ik vind het wel heel fijn dat hij zeg maar gewoon een beetje mee helpt. Dat scheelt gewoon echt wel.'
Negatieve ervaring taakverdeling:		
• Ongelijke verdeling.		'Nee onze taakverdeling is niet 50/50.'
• Verdeling kan beter.		'Ik vind maar ik vind dus niet dat, omdat ik meer thuis ben dat ik dan maar een soort sloof hier in huis moet zijn om ervoor te zorgen dat alles aan kanten is.'
• Niet tevreden met verdeling.		
• Op werk nadenken over taken.		
• Man meer waardering nodig in taakverdeling.		'Het lijkt wel alsof als een man iets doet in het huis, dan altijd net even iets meer waardering willen dan dat een vrouw dat heeft.'
• Vader mag meer initiatief nemen.		
• Vader gaat ervan uit dat het al geregeld is.		

Ondersteuning		
Opvang en oppas:		
• BSO.	Buitenschoolse opvang.	'Van maandag, dinsdag, donderdag gaan ze uit school naar de BSO.'
• Familie.	Denk aan (schoon)ouders, broers, zussen, etc.	'Mijn ouders wonen dan om de hoek, dus we hebben op zich wel een heel goed ja opvangnetwerk en mijn zus woont ook 3 straten verderop.'
• Buurkinderen.		
• Opvangbureau.		
• Niet makkelijk te regelen.		
• Goed netwerk.		'Ik heb acht oppassen die ik kan bellen.'
• Omgeving helpt mee met opvoeding.		'Er is een uitspreking: it takes a village to raise a child. Zeker waar.'
Betaalde ondersteuning:		
• Hulp in huishouding.		
• Maaltijdservice.		'Dat is bij ons wel een indicatie. Hoeveel eten we bestellen met hoe druk we het hebben of hoe lekker het loopt zeg maar. Als het druk is doen we dat.'
• Bestellen van boodschappen.		'Dus ik meestal bestel ik bij Picknick voor boodschappen voor de hele week. En dan krijg je van die mooie recepten erbij van dit kan ik per week maken, per dag maken. Dus dat is heel praktisch.'
• Cursussen, bijeenkomsten en coaches.		
Praktische ondersteuning van partner:		
• Taken overnemen.		'Het is meer dat als de een het even niet kan pakken. Dan pakt de ander het op.'
• Tips of uitleg geven.		
• Het probleem oplossen.		
• Helpen elkaar.		'Maar ja als er issues zijn zeg maar en het maakt echt niet uit wat. En hij kan helpen van waar hij zit. Dan doet hij dat.'
• Aanpassen voor partner.	Voor carrièremogelijkheden, vrijetijd, hobby's, ect.	'Ja en toen jij deze baan wilde hebben. En vier en een halve dag moest werken in plaats van vier. Toen heb ik ouderschapsverlof opgenomen om op de donderdagochtend, zodat jij die baan wel kon doen.'
• Niet heel goed.		
Sociaal- of emotionele ondersteuning van partner:		
• Elkaar ruimte bieden voor behoeftes.		'Dus dan neemt hij bijvoorbeeld de kinderen eventjes mee naar buiten om eventjes te voetballen en dan gewoon even kwartiertje half uurtje ofzo. Ja, dus dat helpt mij wel heel erg, want dan kunnen zij hun energie even kwijt. Dan heb ik even rust.'
• Emotionele ondersteuning.		
• Luisterend oor.		
• Elkaar spiegel voorhouden.		
Ondersteuning of ondermijning in opvoedbeslissingen:		
• Meegaan in opvoedbeslissing van partner.		'Als de een wat zegt, dan staat de ander erachter. Ook al ben je het er niet mee eens.'
• Achter elkaar staan.		'Maar hij staat wel altijd achter mij ja. Ook als ik weet ik veel ik had vorig jaar een keer ruzie met mijn ouders. Dan staat hij wel aan mijn kant dan zeg maar.'
• Tegen opvoedbeslissing ingaan.		'Ik zeg 'nee we gaan zo eten'. Dan zeg ik keihard nee en dan gaan ze naar mama toe. 'Oh ja geef ze maar een snoepje, of geef ze maar een koekje.'

Met opvoedbeslissing meegaan lukt niet altijd.		
Missende ondersteuning:		
Richtlijnen voor kind.	Over bijvoorbeeld wanneer kan een kind alleen thuisblijven? Wat is normaal schermgebruik voor een kind? Hoe ondersteun je een kind bij het verwerken van prikkels van een beeldscherm?	'Ja je hebt natuurlijk niet een bepaalde richtlijn van op die leeftijd moet je dat uitleggen, maar dat is wel zo dat ik denk ja ik zit nou een punt wat ik wel moet bespreken, wat ik niet moet bespreken?'
Ondersteuning vanuit school voor kind vaak pas na gekregen label		'Blijkbaar gaan er ook op school alleen deuren voor je open als je een labeltje ergens opplakt. Helaas.'
Cursus.		
Oppas.		
Ondersteuning op emotioneel en sociaal niveau van partner.		
Opvoeding		
Dilemma en uitdagingen in opvoeding:		
Loslaten.	Bijvoorbeeld het moeten loslaten van vrijheid geven aan het kind of het loslaten van het niet alles gedaan krijgen voor het einde van de dag.	
Omgaan schermgebruik of telefoongebruik kinderen.		'Ik merk wel dat bijvoorbeeld de hele dag dat dat mobiele gebeuren en het sociale media enzo. Dat vind ik wel een dingetje.'
Afwegingen maken.	Bijvoorbeeld de afweging in hoeverre je het kind iets verteld, bijvoorbeeld over seksualiteit of over de 'kwade wereld'.	'En dat zijn er wel steeds van die afwegingen dat je denkt ja. Waar doe je dan goed aan? Wat vind ik dan nog wel acceptabel binnen onze grenzen?'
Opvoedstijl.	Bijvoorbeeld het zoeken naar de juiste opvoedstijl of het consequent volhouden van de juiste opvoedstijl.	
Ruziemakende kinderen.		'En wat uitdagend is meer dat ze niet de hele dag met ze drieën ruzie maken {gelach}.'
Grip kwijt op opvoeding kind door afspreken vrienden.		'Maar je merkt bijvoorbeeld wel dat bij vriendjes of vriendinnetjes het soms wel anders gaat en dat ben je wel een beetje kwijt. Dus je kan soms wel denken van hé, ik vind dit, maar dit vind ik niet zo oké?'
Aanpak opvoeding:		
Zachte aanpak beter dan strenge aanpak.		
Niet altijd leuke ouder.		'Je kan niet altijd de blijde, en lieve en vrolijke ouder zijn.'
Strikter.		'Hè, dus dat ik denk dat ik het dan af en toe wel wat strikter kan zijn.'
Geen verschil tussen ouders in aanpak opvoeding.		'Ik wil niet dat er een verschil is zeg maar tussen de ouders in de manier hoe dingen gewoon gaan. Dus daar hebben we gewoon afspraken over.'
Open communicatie met kinderen.		
Een-op-een momenten met kind.		'We zorgen er wel voor dat iedereen altijd zijn eigen momentjes ook heeft en dat we met ieder kind ook wel apart dingen ondernemen.'
Niet kenbaar maken dat ouders niet op een lijn liggen tegenover de kinderen.		
Elkaar afwisselen/iedere ouder steeds één kind/afwisseling in samenstelling gezin.		
Bij problemen Google of YouTube gebruiken.		
Structuur.		'Ze weten wat ze te wachten staat. Dus we hebben in dat opzicht ook echt weinig gezeik met die jongens als het gaat zeg maar om dat ze zeuren of niet meewerken, omdat ze namelijk weten dat het elke dag hetzelfde is. {Gelach}.'

Niets moet veel mag.	Bijvoorbeeld geen strikte regels hebben.	'Ik geloof niet zo heel erg in hele strikte regels en verboden. Dus zo hebben wij de kinderen ook nooit opgevoed, dus het is meer altijd. Ja alles kan als je maar lief bent {gelach} zeg maar.'
- Nee is nee. - Niet alles is prioriteit.		'Ze zijn geknuffeld, ze zijn blij. Je hoeft alleen maar van mam een knuffeltje te pakken. En ja dan is even de keuken misschien een rommel en ligt er speelgoed in de woonkamer. En dan denk ik ja. Die bal is minder belangrijk weet je wel.'
Straffen.	Zoals afpakken geld of vrijheden beperken van het kind.	
Meegeven aan kind.	Wat de ouder qua informatie wil meegeven aan het kind, zoals veiligheid, besef consequenties, bijdrage leveren aan maatschappij of normen/waarden, ect.	'En dat willen we onze kinderen ook meegeven. Als er iets is zeg het dan, want dan kunnen we er wat mee doen. Of niet, maar dan hebben we het er in ieder geval over gehad.'
Opgestelde regel.	Bijvoorbeeld de regel dat kinderen moeten meehelpen in het huishouden of dat kinderen moeten vertellen waar ze zijn.	'Bij ons is de afspraak is dat ze mogen, in het weekend van 7 tot 9, mogen ze dan op de iPad of op de televisie mogen ze op YouTube.'
Verplichte zwemles.		'We hebben altijd eigenlijk dezelfde regel gehad, dus dat zwemmen dat moet.'
- Ouder doet zijn best. - Kinderen krijgen niet alles.		'Tegelijkertijd zijn ook geen prinsjes en prinsesjes, hè? Dus het is ook niet dat ze alles maar krijgen ofzo.'
Contact onderhouden met school.		'Zo hebben we ook de afspraak met school dat als wij vinden dat het goed gaat, dat niet wil zeggen dat het echt zo is. Dat uit zich natuurlijk ook vaak op school. Dus we hebben ook tegen school gezegd van als er wat is zeg het.'
Moeder neemt vader mee in pedagogische of onderwijzende achtergrond.	De moeder neemt door haar pedagogische en onderwijzende werkachtergrond de vader hierin mee door bijvoorbeeld tips te geven.	'Moeder heeft een hele didactische achtergrond. En van begin af aan, sinds we die kinderen al kregen, heeft ze mij ook een beetje mij daarin meegenomen.'
Loslaten.		'Maar nou ja, soms moet je er ook een beetje in loslaten en denken nou dit is het dan.'
Beslissen opvoedkwesties:		
Internet.	Internet, zoals forums, onderzoeken en Google, gebruiken om een beslissing te maken over een opvoedkwestie.	
Eigen jeugd en ervaring.		
In het moment.		
Kijken naar behoeften/perspectief kind.		'Een van de dingen die wij heel belangrijk vinden, is dat we ons verplaatsen zeg maar in de wereld van de kinderen. Want wij zijn van mening dat als je als ouder dat niet doet. Ja en als je alles vanuit je eigen perceptie of je een volwassen brein gaat benaderen, dan sla je de plank mis.'
- Naar partner doorschuiven. - Overleggen met partner. - Verloop beslissen opvoedkwesties. - Geen gemaakte afspraken over de opvoeding. - Andere benadering opvoeding.		
Op een lijn liggen met partner:		
Op een lijn liggen.		'We zitten met ze tweeën op een lijn dus dat helpt.'
Niet of soms niet op een lijn liggen.		'Daar zijn we het niet altijd over eens. Dus dat kan soms wel even duren, maar in principe zijn we het eigenlijk. Komen we er altijd wel uit.'

Gedachtengangen tussen partners verschillen niet veel.		
Meningen omgeving vraagt meer afstemming van ouders.		
Ervaringen ouderschap		
Positieve ervaringen:		
Groot avontuur.		'Grote avontuur {gelach}. Ik vind het steeds leuker worden in ieder geval.'
Leuk.		
Het gaat goed.		
Nieuwe situaties.		'Het feit dat hij in de hockey zit zeg maar. Ik kom zelf van de voetbal. Er gaat een wereld voor mij open. Maar hij neemt daarin mij wel in mee en dat vind ik wel superleuk dat ie dat doet.'
Nieuwe uitdagingen.		
Ouders blijven zich ontwikkelen.		
Tijd gaat snel.		
Eigen aandeel zien in ontwikkeling van het kind.		
Veel terugkrijgen met het hebben van kinderen.		
Jezelf herkennen in het kind.		'En soms herken je ook je eigen eigenschappen. Positieve en negatieve eigenschappen. Dus dat is ook wel grappig om te zien.'
Leren van je kinderen.		'Ik leer heel veel. Je leert gewoon heel veel van je kinderen.'
Kind gebaat bij bepaalde kaders of regels.		
Negatieve ervaringen:		
Druk.		
Vermoeiend.		'Maar ik vind het ook wel heel vermoeiend. Want ja, ze doen wel constant een beroep op je zeg maar.'
Uitdagend.		
Veel.		
Sommige dagen zwaarder.		'Sommige dagen zijn wat zwaarder dan andere dagen zullen we maar zeggen.'
Pittig.		'Ik moet zeggen dat ze nu ze wat ouder worden dat ook juist wel weer pittiger is en je weer andere uitdagingen hebt dan als baby zeg maar.'
Ieder kind evenveel aandacht geven.		'Dus vooral een beetje de balans daarin vinden vind ik wel pittig dat jij ook Niemand tekortdoet.'
Grote kinderen grote zorg, kleine kinderen kleine zorg.		'Kleine kinderen, kleine zorgen. Grote kinderen, grote zorgen.'
Verwachtingen maatschappij van ouder.		
Geen tijd voor jezelf.		
Kinderen zijn langzaam.		
Overprikkeld raken door kinderen.		
Verwachtingen ouderschap loopt anders.		'Nou ja het was eigenlijk eerst wel zo dat ik van mijzelf ook heel erg verwacht dat ik dus al heel veel van die praktische dingen zou doen, terwijl het me echt ontzettend veel moeite kost.'
Telefoongebruik ouder effect op kind.		'Ik zit de kinderen aan te sturen en jij zit op je telefoon te kijken. En dat heeft ook weer effect op de kinderen, als iemand op een telefoon zit te staren, dan gaan ze zelf ook niet in actie.'
Ervaringen:		
Ontwikkeling kind minder bewust meemaken bij tweede/derde/vierde kind.		

Me-time word we-time.	Alles dat de ouder voorheen alleen deed, doet hij of zij nu samen met het kind.	'Dus dan dat momentje wat eigenlijk dan voor mij is. Even lekker lopen, muziekje op. 'Pap ik ga mee'. En dan oké ja oké, want dat vind ik het toch ook wel weer leuk hè? Dus oké nou dan gaan ze mee.'
Het is een fase.	Ouder denkt bij zichzelf over het kind 'het is een fase'.	'Dat is al sinds ze geboren zijn dat je denkt het is een fase, het is een fase, het is een fase.'
Zelf voor ouderschap gekozen.		
Broers en zussen onderling invloed op elkaar.		'Kind 2 [7-jarige] heeft al een grote zus en die gaat ook met de vriendjes vriendinnetjes van kind 1 wel eens mee. Dus ja, die heeft een heel ander vocabulaire dan dat een meisje uit zijn klas bijvoorbeeld.'
Meningen omgeving (steeds meer) invloed op ouders.	Denk aan meningen van school, andere ouders, familieleden, nieuwsberichten etc.	
Verwachting toekomstig ouderschap:		
Kind bijna alleen naar school.		'En Kind 2 [acht jaar oud] ruikt zijn vrijheid. Dus die moet eigenlijk van mij nog zeg maar nu is hij nog redelijk beperkt. Halen/brengen en dat soort dingen met vriendjes. Maar dat zal volgend jaar ook niet meer zo zijn.'
Meer tijd krijgen.		
Meer rust.		
Gezelschap van kinderen missen.		
Meer met zijn tweeën zijn.		
Andere problematiek.		'En zich nog niet heel druk maakt om allerlei dingen waar grotere meiden zich mee bezig houden zeg maar. Maar ik heb wel het idee dat het niet heel lang meer gaat duren voordat dat gaat veranderen.'
Kinderen minder zorg nodig.		
Makkelijker weggkunnen.		
Afspraken maken over telefoongebruik kind.		'Dus daar moet je wel van tevoren, als zij straks telefoon hebben, over nadenken. Oké, wat vind ik oké? Wat voor afspraken wil ik? In hoeverre wil ik meekijken en?'
Moeder meer werken.		
Mogelijk hulp in huishouding.		
Ervaringen met zeven- of achtjarig kind.		
Door ouder wordend kind:		
Ouder kind is makkelijker.	Ouder kunnen bijvoorbeeld makkelijker weg, oppas regelen en het werk-, privé- en gezin balans wordt makkelijker.	'Maar ik vind wel dat het makkelijker geworden is. Naar mate hij ouder is geworden.'
Sociale omgeving van ouder veranderd.	Door bijvoorbeeld de ouders van de vrienden van hun kind of contact met ouders op het schoolplein.	'Je merkt gewoon heel sterk dat als je kinderen naar de basisschool gaan, dan verandert je eigen sociale omgeving ook. Door de ouders van die kinderen met wie je ineens op het schoolplein staat en waarvan de kinderen met elkaar gaan afspreken en ja. Dan verandert dat.'
Met gezin samen activiteiten kunnen doen.		'Ik vind het heel leuk om nou ja, bijvoorbeeld samen boeken te lezen, naar musea te gaan, gewoon echt zeg maar beetje de wereld te ontdekken.'
Niet makkelijker vrijetijd plannen.		'Aan de ene kant ja ze geven meer ruimte. Andere kant zijn ze ook niet zodanig groot dat je kan zeggen: 'joh, wij zijn op pad en je ziet ons wel eens verschijnen hé'. Waardoor je eigen ding kan doen.'
Meer tijd en ruimte.	Er komt door ouder wordende kinderen tijd en ruimte voor andere dingen, zoals voor jezelf of voor elkaar.	

Sociale leven kinderen meer invloed op leven ouder.		'Waar ze toen ze klein waren het echt nog een beetje om ons gezin draaide. Dat coconnetje. Merk je wel nu dat ja er ook wel meerdere sociale aspecten van hun mee gaan tellen.'
- Heerlijk. - Ouder wordt geconfronteerd met eigen mening.	Het kind gaat vragen stellen en een eigen mening vormen. Hierdoor wordt de ouder ook geconfronteerd om hun eigen mening vorm te geven.	'Ik word ook geconfronteerd met dingen dat je denkt ja, wat vind ik hier eigenlijk van?'
- Door schooltijd kind ouder ochtend voor zichzelf. - Andere vraagstelling. - Avondritueel gaat sneller.		
Ontwikkeling zelfstandigheid kind:		
Zelfstandig ergens heen gaan.		'Dat ie zelf naar school kan fietsen. Nou doet hij dat over het algemeen wel.'
- Eten pakken en maken. - Aankleden. - Douchen of bad. - Tas inpakken.		
Helpen in huishouden.		'Dus als je vraagt 'wil je mij even helpen?' Neem het tafeldekken, dan gebeurt dan nu. Dat maakt het veel makkelijker.'
- Besef van tijd. - Leuker door zelfstandigheid kind.		'Ik vind het toch wel leuk dat hij steeds meer zelf kan doen. Steeds meer zelfstandiger wordt.'
Kind heeft wel aansturing nodig.		'Ze moeten wel aangezwengeld worden, want uit zichzelf komt er niet zo heel veel van.'
Groeiende zelfstandigheid lastig.		'Maar zij gaat wel eens dat ze zegt mag ik alleen even naar de winkel, omdat ik een pak melk nodig heb. Zegt ze mag ik het halen? Dus die gaat steeds meer dat soort dingen doen en dus dat vind ik soms wel lastig.'
Meer tijd kunnen besteden aan begeleiden en vragen.		'Het scheelt denk ik wel in tijd die het kost om, zoals aankleden enzo, om dat soort dingen enzo. En dat je dat meer kan besteden aan vragen, begeleiden en dat meer.'
- Op jongere broers of zus letten. - Kan telefoon gebruiken. - Kort alleen thuis kunnen blijven.		
Ontwikkeling communicatie kind:		
- Opmerkingen en grapjes. - Tegenspraak geven.		'Dus hij gaat wat meer tegenspraak geven. Daar was hij zoizo al goed in, maar nu nog meer.'
Je kan kind nu aanspreken op gedrag.		'Je kan hem nu ook een beetje aanspreken op zijn gedrag. Nu moet je gewoon een keer luisteren. Je bent zeven kom op hun echt doen.'
Gesprekken kunnen voeren met kind.		'En ja, je kunt ook over heel veel onderwerpen praten met ze en ja in die zin dat vind ik heel leuk.'
- Kunnen lezen. - Kind stelt vragen.		
Groter wordend kind:		
- Eigen persoonlijkheid krijgen. - Eigen ideeën en voorkeuren hebben. - Eigen wil.		
Kind voelt zich groot.		'En kind 2 [8 jaar] die is ook op een leeftijd dat je denkt: 'oh, bij jou komt het ook al'. Eens gaat hij zich bemoeien met zijn kleren. Nooit gedaan.'
		'Weet je hij voelt zich soms wel heel groot, maar soms dan denk je oh, jij bent je nog niet zo groot.'

Eigen leven hebben.	Het kind heeft nu een eigen planning, zoals zwemles, een sport, naar vrienden gaan, school, kinderfeestjes, etc.	'Dus die wordt steeds zelfstandiger. Lekker gewoon zijn eigen ding doen.'
Uitdagingen zeven- en achtjarig kind:		
- Dwarse buien en brutaler. - Te vroeg in aanraking met dingen door sociale media.		'En dat vind ik wel door de social media tegenwoordig. Ze komen met veel meer dingen in aanraking waarbij je eigenlijk niet wil dat ze er al mee in aanraking komen. En dat vind ik wel echt het pittige van de oude wordende kinderen zeg maar.'
Eindelange discussies		'Maar nu heb je echt soms eindelange discussies en je komt niet meer weg met nou gebeurt niet. Dan is het, maar waarom niet en hoezo niet?'
Ingewikkelde vragen stellen.		'Ja ze stellen vooral ingewikkelde vragen dat je denkt wat, wat moet ik hiermee? Wat wil je als antwoord? En wat wil ik als antwoord geven? Wat wil ik dat zij weten? Zeg maar. En dat is wel lastig.'
Constant moeten herhalen door niet luisteren.		'Ja, het blijft nog wel dat je heel veel dingen gewoon constant tegen ze moet zeggen. Of zelfs dat als je dingen heel vaak zegt dat ze het dan nog niet doen. En dat vind ik best wel lastig.'
- Logistiek of planning van het kind. - Andere kinderen hebben invloed op kind.		'Opeens wil hij op voetbal. Je hebt er nooit een omgekeken. Dus dan merk je wel dat wat zijn vrienden dan doen ook belangrijk wordt.'
Sociaal en emotionele aspect uitdagend.		'Moet ik gelijk zeggen hoor dat ik wel het sociaal emotionele of het sociale aspect wat uitdagender vindt, want hun wereld wordt ook groter.'
Ervaring kind:		
Kind wil nog activiteiten ondernemen met ouder.		'En hij is inderdaad toch én heel zelfstandig, maar ook heel afhankelijk tegelijkertijd. Want hij vindt het ook heel fijn om met je mee te gaan of samen dingen te doen. Het is niet dat hij nooit ergens zin heeft om met ons te doen.'
- Kind(ren) weten wanneer ze naar papa en mama moeten. - Jongens andere ervaring dan meisjes.		'Ja, het is echt waar je een meisje nou ja. Voorheen neerzetten met een krat barbies op een vloerkleed en daarop twee uur bleven zitten is dat toch echt niet zo met een jongen.'
Vergelijkingen met anderen		
Vergelijken met andere ouders:		
- Geen herkenning. - Jaloers.		'Ik zie toevallig vanmiddag nog over een vader op het schoolplein die had het zo lekker makkelijk en los is. Daar kan ik wel met een soort jalousie naar kijken. Van volgens mij maakt die man zich echt nooit druk.'
- Andere ouders hebben andere mening. - Vergelijken met opvoeding. - Zonder ruzie tent opzetten.		'Maar als je op de camping staat zeg maar dan zijn wij een van de weinige die geen ruzie hebben over tenten op- en afbreken.'
- Ontbijt- en avondritueel anders. - Vergelijken met andere partnerrelaties.		'En we hebben ook wel gewoon stelletjes om ons heen gezien die dat

		dan allemaal ook allemaal hoog al die pilaren in stand wouden houden, hè? Dus ja je moest ook uit eten en je moest ook naar het feestje en je moest ook carrière maken en ja, dat gaat niet goed. Dat kan niet.'
• Andere ouders moeten veel van zichzelf.	Bijvoorbeeld tijd voor zichzelf moeten of altijd bezig moeten zijn.	
• Door vergelijken erkennen wat goed gaat in relatie.		'Het is meer dat wij ons reflecteren bij andere ouders hoe het daar gaat. Nou hier aan de overkant zit een scheiding. Dus als je dat ziet zeg maar hoe het daar. Als we ze alleen al zien zeggen we al meteen van jesus. Wat hebben het eigenlijk toch best wel goed samen.'
Vergelijken met andere kinderen of vriendjes van kind:		
• Minder zelfstandig.		
• Willen geen dingen meer doen met ouders.		'Wat Moeder ook zegt er zijn een aantal kinderen bij hem in de klas waarbij de ouders echt niet meer langs mogen komen.'
• Hebben ander schermgebruik.		'Voorbeeld de hele dag achter de telefoon zitten. Ze hebben bij ons nog geen eigen telefoon, maar ze hebben bijvoorbeeld wel vriendjes vriendinnetjes met een telefoon.'
• Hebben al telefoon.		'Er zijn heel veel kinderen in haar klas die ze wel hebben, maar ik vind het echt niet nodig. Weet je ze is 8.'
• Andere opvoeding hebben.		
Algemeen samenwerkingsrelatie		
Cijfer samenwerkingsrelatie.		
Verbeteringen in samenwerkingsrelatie:		
• Meer communicatie.		'Kijk, ik zou echt wel op heel veel vlakken gewoon meer communicatie willen.'
• Meer samenwerking willen.		
• Vader mag meer initiatief nemen.	In bijvoorbeeld opvoeding van de kinderen, huishouding of in andere zaken.	
• Meer vrijheid voor zichzelf hebben.		
• Minder irritaties.		
• Geen ondersteuning nodig.		
Omschrijving samenwerkingsrelatie:		
• Tevreden.		
• Goed.		
• Ruimte voor verbetering.		
• Het met zijn tweeën doen.		
Tips toekomstige ouders met een zeven- of achtjarige:		
• Op eigen intuïtie afgaan.		
• Niet op elke expert afgaan.		
• Blijven praten.		
• Gebruik je netwerk waar kan.		
• Kinderen ondersteunen in ontwikkeling.		
• Luisteren naar je kind.		
• Communiceren met school en leerkrachten.		
• Rust pakken, regelen en bespreken.		
• Loslaten.	Het leren loslaten van dingen, omdat niet alles een prioriteit is.	'Maar goed laat het los. Ze kunnen ook heel veel dingen zelf.'

SAMENWERKINGSRELATIE TUSSEN OUDERS MET KIND VAN 7 EN 8 JAAR.

De samenwerkingsrelatie tussen ouders is een belangrijk onderdeel van het ouderschap. In de samenwerkingsrelatie is het belangrijk dat ouders met elkaar communiceren en afspraken maken rondom de taakverdeling, opvoedkwesties, ondersteuning en het beheren van het gezin. Een goede samenwerkingsrelatie zorgt ervoor dat ouders minder stress ervaren en meer tevreden zijn over hun relatie. Om meer te weten te komen over de samenwerkingsrelatie tussen ouders met een kind van 7 en 8 jaar oud, zijn er gesprekken gevoerd met 5 moeders en 5 koppels. De belangrijkste uitkomsten staan hieronder weergegeven.

Beheren van het gezin

Merendeel van de ouders ervaart een goede samenwerking met hun partner. In de samenwerking zien ouders elkaar als een team. Wel wordt de werk-privébalans als druk en lastig ervaren. Vooral het plannen is voor ouders een uitdaging. Wanneer het kind 7 of 8 jaar is, hebben ouders niet alleen hun eigen planning, maar ook de planning van het kind waar rekening mee moet worden gehouden.

Opvoedkwesties

Bijna alle ouders liggen op een lijn met hun partner als het gaat over afspraken maken over de opvoeding van hun kind. Wel ervaren ouders bepaalde uitdagingen tijdens het maken van afspraken over opvoedkwesties, zoals het telefoongebruik van hun kind of het kiezen van de juiste opvoedstijl. Bovendien geeft de helft van de ouders aan dat de communicatie met hun partner goed verloopt, terwijl de andere helft aangeeft dat dit minder goed verloopt.

Ondersteuning

Bijna alle ouders voelen zich gesteund door hun partner in het ouderschap. Zo ondersteunen ouders hun partner op een praktische manier en zorgende manier. Bijvoorbeeld door taken van elkaar over te nemen, elkaar tips te geven of het bieden van een luisterend oor.

Taakverdeling

De helft van de ouders ervaart een gelijke taakverdeling. De andere helft ervaart een ongelijke verdeling. Vooral de opvoedtaken worden als ongelijk ervaren. Bovendien wordt in bijna alle gevallen de verdeling bepaald door werkgerelateerde redenen, bijvoorbeeld wie het meeste werkt. Dit zorgt ervoor dat de moeder vaker het meeste doet in de opvoeding.

Tips voor een goede samenwerkingsrelatie

1. Blijf met elkaar praten en maak hier tijd voor vrij.
2. Praat met je partner over de opvoeding van jullie kind. Hoe zouden jullie je kind willen opvoeden? Zijn jullie het eens met elkaar?
3. Benoem wat er goed gaat. Wat zijn de kwaliteiten van je partner? Wat gaat er nu goed in jullie samenwerkingsrelatie?
4. Bespreek de taakverdeling en maak hier afspraken over. Wie doet wat? Zijn jullie het hier allebei mee eens?

Dit deelonderzoek is uitgevoerd in het kader van een afstudeeronderzoek en is onderdeel van het project Leuker voor Later van het lectoraat Ouderschap en Ouderbegeleiding. Voor meer informatie over project Leuker voor Later ga naar <https://www.hsleiden.nl/ouderschap-en-ouderbegeleiding/onderzoek/leuker-voor-later>